Мусобақадошлар

Ўрта Чирчиқ районидаги «Ленин йўли» колхози пахтакорлари, бу йил 1600 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 35 центнердан ҳосил олиш учун курашмоқдалар. Шу мақсадда бригадалар ўзаро мусобақалашиб, ғўза парваришини бўшаштирмай давом эттирмоқдалар.

Исфанди Алиев бошлиқ бригада хўжаликда йирик, ҳосилдор бригадалардан ҳисобланади. Бригада азаматлари 119 гектар ердан 35 центнердан хирмон кўтариш учун курашмоқдалар. Бу бригада заршунослари Д. Аҳмедов бошлиқ бригада аъзолари билан мусобақадош. Ғўза парваришида айниқса моҳир механизатор бошқаларга ўрнак бўлмоқда. Миришкор сувчиларнинг ишлари ҳам диққатга сазовор.

Меҳнат Қизил Байроқ орденли Салмон ота Нурмуҳамедов. Таллабой Сиддиқов ва Тиллабой Гултоевлар айниқса ҳозир ғўзаларни қондириб суғориш учун астойдил меҳнат қилмоқда.лар.

— Бултур биз бригадамизда 78 гектар ернинг ҳар гектаридан 32 ўрнига 34 центнердан ҳосил олгандик. Ҳосилнинг 75 процентни «зангори кема»лар ёрдамида тергандик. Бу йилги ниятимиз бундан ҳам юқори,— деди Аҳмедов. — Ҳозир ғўза қатор ораларидаги бегона ўтларни тозалашда колхозчилар алоҳида хизмат кўрсатмоқдалар.

Шунингдек, хўжаликнинг Меҳнат Қизил Байроқ орденли Шарофат Худойбердиева бошлиқ бригадасида ҳам ғўза парвариши агротехника қоидаларига амал қилинган ҳолда олиб борилмоқда.

У. ҲАМИДОВ.

Қўшимча маҳсулот

Чирчиқ ойна заводи коллективи тўққизинчи беш йиллик план топшириқларини муваффақиятли бажариш учун бораётган умумхалқ курашида фаол иштирок этмоқда. Ишлаб чиқариш жараёнларини тинмай механизациялаш, мавжуд асбоб-ускуналар қувватидан унумли фойдаланиш, меҳнатни пухта ташкил этиш ва социалистик мусобақани кенг авж олдириш туфайли катта-катта ютуқлар қўлга киритилмоқда.

Ойнасозлар беш йилликнинг ўтган икки йилу етти ойи мобайнида пландагидан анча кўп маҳсулот ишлаб чиқаришди. Шу вақтгача республикамизда тобора кенгайиб бораётган қурилишларга бир неча миллион квадрат метр дераза ойнаси етказиб бердилар. Унинг 200 минг квадрат метрдан зиёдроғи қўшимчадир. Корхона ишчи ва хизматчилари етти ойлик планни ҳам анча ортиғи билан адо этдилар. Қўшимча ўнларча минг квадрат метр қимматли бинокорлик материали тайёрладилар.

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

20-ЙИЛ ЧИҚИШИ

№ 160 (4876).

15 АВГУСТ ЧОРШАНБА 1973 ЙИЛ.

Баҳоси 2 тийин.

ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ ОЛМАОТАГА КЕЛДИ

КПСС Марказий Комитетининг Бош Секретари ўртоқ Л. И. Брежнев 14 августда Олмаотага келди.

КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари З. Н. Нуриев, КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, СССР Тайёрлаш министри Г. С. Золотухин, КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг ёрдамчиси Г. Э. Цуканов, КПСС Марказий Комитети Бош Секретарининг ёрдамчилари В. А. Голиков, А. И. Блатов ўртоқ Л. И. Брежнев билан бирга келишди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюросининг аъзоси Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари Д. А. Кунаев, Қозоғистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси С. Б. Ниёзбеков, Республика Министрлар Советининг Раиси Б. А. Ашимов, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлар, республика Министрлар Совети раисининг ўринбосарлари, Қозоғистон ССР Олий Совети Президиумининг аъзолари, Республика Министрликлари ва идораларининг Олмаота область ва шаҳар партия ҳамда совет органларининг раҳбарлари, жамоатчилик вакиллари Олмаота аэропортида ўртоқ Л. И. Брежневни кутиб олдилар.

(ТАСС).

ТЕХНИКА ЖИЛОВИ ҚЎЛИМИЗДА

ПАХТАЗОР меҳнат майдони. Бу ерда мўл ҳосил етиштириш учун эрта кўкламдан бери курашиб келяпмиз. Ғўза тупларидаги кўсак шодаларини кўриб, ана шу курашда ғолиб чиқишга имонимиз комил. Аммо, хирмон баракаси кўнгилдагидек бўлиши учун ҳали трактор рулини бўшатмаслигимиз, далаларда тер тўкишимиз, кўсакка кўсак қўшишимиз, уларни тўлдириб тезроқ етилтириш учун ҳаракат қилишимиз керак.

Яқинда биз звено аъзолари билан гаплашиб ўтириб, бултурги ишларимизни тарозига солиб кўрдик. Ҳарқалай ёмон меҳнат қилмаган эдик. 63 гектар ернинг ҳар гектаридан пландаги 31,2 ўрнига 47,3 центнердан пахта йиғиштириб олгандик. Жами ҳосилнинг 298 тоннасини машинада терилган ва шундан 148 тоннасини ўзим терган эдим. Албатта, бундай натижага эришишнинг ўзи бўлмаганди. Бироқ, турли-туман техника билан тўла қуролланган, пахта илмини чуқур эгаллаган биз совет деҳқонлари учун бу натижа ҳозирги пайтда унча қаноатланарли бўлмай қолди. Биз ўтган йили гектаридан 50 центнердан ҳосил олишни мўлжаллаганимиз учун ҳам пахтамиз шу миқдорга етмагани сабабли беш йилликнинг учинчи йилида ўтган йилги камоматни тўлдиришни дилимизга жо қилдик.

Эрта кўклам ва ёз бўйи звено аъзолари астойдил курашиб, кўзланган маррани эгаллаш мақсадида бирдамлик билан курашдилар.

Маълумки, ўтган йили совхозимиз механизаторлари машиналарда камида 120 тоннадан пахта териш ташаббусини бошлаб берган эдилар. Мамлакат механизаторларига қарата ёзилган шу мактубга мен ҳам имзо чеккан эдим. Масъулиятни ғоят тўла ҳис этган механизаторларимиз ўз машиналаридан моҳирлик билан фойдаланиш учун астойдил ҳаракат қилдилар. Пахталар текис очилгандан кейин ёппасига иш бошлаб, машиналарнинг кундалик иш унумини мўлжалдагидан анча оширдилар ва йиғим-теримни қисқа муддатда, ёғин-сочинга қолдирмай туґалладилар. Мактубга имзо чеккан ҳамма механизатор ўз ваъдасининг устидан чиқди, машиналари билан 130—150 тоннага етказиб пахта тердилар.

Пахта йиғим-теримини механизациялаштиришда республикамизда намуна бўлиб келаётган бизнинг хўжалик коллективи 1973 йилда ҳосилнинг 95 процентини машиналарда териб олишга қарор қилди. Ҳозирги кунда далаларда ишлайдиган 100 та машинанинг ҳаммаси йиғим-терим компаниясига тахт бўлиб турибди. Машинада пахта териш намунасини кўрсатиб келаётган СССР Олий Советининг депутати Энвер Алиев, уста механизатор Аблаз Норматов ва шуларга ўхшаш ҳамкасбларим бугунги кунда далаларда фидокорона меҳнат қилиб, ҳосилга-ҳосил қўшишни давом эттирмоқдалар. Шу билан бирга машиналарини пойгага биринчи борадиган чавандоз отидек тайёрлаб турибдилар.

Мен бошчилик қилаётган звенода 67 гектар пахта майдони бор. Контрактация планига кўра биз бу йил гектаридан 32,9 центнердан пахта беришимиз зарур. Аммо, ҳосилнинг чўғи мўлжалимиздагидек бўлса ҳам биз ишни сусайтирмаяпмиз. Культивация давом эттирилмоқда. Бирор туп ғўзани ҳам ҳашаротга олдирмаслик тадбирлари кўрилмоқда. Далаларни машина теримига мослаш мақсадида бегона ўтга қарши кураш кучайтирилган. Ҳаммамизнинг ният-мақсадимиз бултур ололмаган эллик центнердан ҳосилни бу йил ошиғи билан етиштириб, она-Ватанга кўпроқ пахта топшириш.

Мен бу йил 150 тонна пахта теришни мўлжаллаяпман. Ўйлайманки, сўзимнинг уддасидан чиқаман. Яна шуни ҳам айтиш керакки, далаларимизда ҳосил бултургига қараганда мўлроқ бўлиб етиштирилаётган экан, мен ҳам айтган сўзимнинг устидан чиқибгина қолмай, ундан кўпроқ пахта териш учун курашаман.

Юқорида айтилганидек, пахта майдони меҳнат майдони. Меҳнатда тобланган биз механизаторлар ҳамиша мажбуриятимизни ортиғи билан бажариб келганмиз. Техника жиловини қўлимизда маҳкам ушлаган ҳолда 1973 йил — беш йилликнинг ҳал қилувчи учинчи йилида янада астойдил меҳнат қиламиз.

Ҳар бир хўжаликда пахта йиғим-теримини ташқаридан қўшимча ёрдам олмай ўз кучи билан ўтказиш тадбирларини амалга ошириш учун ана шу кунлардан бошлаб тайёргарликни кучайтириш зарур. Биз бултур ҳам барча ҳосилни асосан ўзимиз, ташқаридан ёрдам олмай йиғиштириб топширган эдик. Бу йил ҳам шундай бўлади. Бу билан мен айтмоқчиманки, қайси хўжаликда йиғим-теримни тўла механизациялаштиришга чинакамига аҳамият берилса ўша жойда иш яхши бўлади, деҳқон бойлиги ўзига қолади, даромади юқори бўлади.

Мен районимиздаги, қолаверса, областимиздаги барча хўжаликларни ўзлари етиштирган ҳосилни ўз кучлари билан механизацияга суянган ҳолда йиғиб-териб олишга чақираман.

Абдусаттор СУЛАЙМОНОВ,
Оққўрғон районидаги «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхозининг механик-ҳайдовчиси, звено бошлиғи.

СТУДЕНТЛАРНИНГ ЖАҲОН СПОРТ ЎЙИНЛАРИ УНИВЕРСИАДА-73 ҚАТНАШЧИЛАРИГА ВА МЕҲМОНЛАРИГА

Студентларнинг жаҳон спорт ўйинлари Москвада очилаётган кунда ёшларнинг 1973 йилдаги мана шу жуда катта халқаро спорт анжумани қатнашчиларини ва меҳмонларини чин кўнгилдан табриклайман.

Студентларнинг жаҳон спорт ўйинлари ёшларнинг энг яхши жисмоний ва маънавий сифатларини ривожлантиришга ёрдам берувчи яхши традициядир. Бу ўйинлар халқаро спорт алоқаларини кенгайтиришнинг, жаҳоннинг барча мамлакатларидаги студент ёшлар ўртасидаги интернационал дўстликни ва ҳамжиҳатликни мустаҳкамлашнинг олижаноб мақсадларига хизмат қилади.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ва СССР ҳукумати меҳнаткашлар билан ўқувчи ёшларнинг фаровонлигини яхшилаш ва сиҳат-саломатлигини яхшилаш, маънавий ва жисмоний жиҳатдан ҳар томонлама ривожлантириш тўғрисида муттасил меҳрибонлик қилиб келмоқдалар. Физкультура ва спорт совет кишиларининг кундалик ҳаётига мустаҳкам равишда сингиб бормоқда. Мамлакатимизда мана шу жуда муҳим социал вазифани ҳал этиш учун шарт-шароит муттасил яхшиланмоқда.

Совет давлати улуғ Ленин васиятларига амал қилиб, эркинлик ва социал тараққиёт учун, ер юзида мустаҳкам тинчлик ва халқлар ўртасида ҳамжиҳатлик бўлиши учун курашаётган кучлар томонини ҳар доим олиб келди ва олмоқда. Халқаро вазиятда каттагина ижобий ўзгаришлар рўй бераётган, «совуқ уруш»дан кескинликни юмшатишга ва ҳамкорликка бурилиш амалга оширилаётган ҳозирги кунларда барча мамлакатларнинг студент ёшлари олдида маданий ва спорт алоқаларини кенгайтирмоқ, инсонпарварлик, ҳамжиҳатлик ва халқлар ўртасида дўстлик алоқаларининг тантанаси йўлида олиб борилаётган курашни янада активлаштирмоқ учун тағин ҳам қулай имкониятлар очилмоқда.

Мустаҳкам тинчлик шароитидагина спортдан ҳар бир киши ҳақиқатан баҳраманд бўлиши, ёшлик ғурурингизни, кучингизни, ғайратингизни ва талантларингизни бунёдкорлик меҳнати учун тўла-тўкис ишлатишингизга спорт ёрдам бериши мумкин.

Студентларнинг Москвадаги жаҳон спорт ўйинлари фақат спорт ва ёшлик байрамигина бўлиб қолмасдан шу билан бирга тинчлик, тараққиёт ва демократия учун курашда ёшларнинг ҳамкорлигини янада мустаҳкамлашга ҳам муносиб равишда хизмат қилсин.

Москва универсиадасининг барча иштирокчиларига бахтли стартлар, янги спорт ғалабалари ва рекордлар тилайман.

Л. БРЕЖНЕВ.

ГЕКТАРИДАН 200 ЦЕНТНЕРДАН КЎК ТОЛА

БЕКТЕМИР (махсус мухбиримиздан, телефон орқали). Шу кунларда Ўрта Чирчиқ районидаги Охунбобоев номли колхоз далаларида жўшқин меҳнат ҳукмрон. Колхоз аъзолари ғўза парваришини кучайтириш, терим агрегатларини тахт қилиб қўйиш билан бирга, каноп ҳосилини ҳам қисқа муддатларда ўриб олиш учун курашмоқдалар. Бу йил 142 гектар майдондаги канопдан мўл ҳосил етиштирилди. Колхознинг Худойберди Дадашев бошлиқ 1-бригадаси аъзолари каноп поясини ўриб олишни биринчи бўлиб бошлаб юбордилар.

Бригада аъзолари бу йил 15 гектар ердаги канопнинг ҳар гектаридан 200 центнердан кўк поя олиш ва каноп поясини ўриб олишни узоғи билан 10 кун ичида тугаллашга аҳд қилдилар.

Каноп ўриш агрегат ҳайдовчиси Зариф Мирзаев айниқса баракали меҳнат қилмоқда. У смена нормасини бир ярим баравардан ошириб бажармоқда. Бригаданинг Саидакбар Ниёзхўжаев, Абдураҳмон Султонов, Мавлуда Ниёзова, Майрам Султонова каби аъзолари каноп поясини қисқа муддатда ўриб олиш ишига ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшмоқдалар.

СУТ СОҒУВЧИ ҲУРБУВИ ОПА

Ҳурбуви Бойтурсунова 1972 йили катта меҳнат ғалабасини қўлга киритди. У ўз қарамоғидаги 18 бош соғин сигирдан кўплаб серқаймоқ сут соғиб олди. Натижада ҳар бир соғин сигир бошига олинган план-топшириқларини бир ярим баробар ортиғи билан бажарди. Ҳалол меҳнати учун «Жигули» енгил автомашинаси билан мукофотланди.

Бойтурсунованинг бу йилги ишлари ҳам чакки эмас. У ўзига бириктирилган 17 бош соғин сигирни қатъий рацион асосида боқиб, ҳамкасблари орасида пешқадамлик қилаяпти. Ҳар бир соғин сигирдан кунига 12—13 литрдан серқаймоқ сут соғиб олишга эришяпти. Тўққизинчи беш йилликнинг учинчи зарбдор йилида ҳар бош сигирдан 3100 килограммдан ошириб сут соғиб олиш ниятида.

Йигирма икки йилдан бери фидокорона меҳнат қилаётган Ҳурбуви опа Бойтурсунова иш тажрибасини шогирдларига ҳам бажонудил ўргатмоқда.

М. МИРСУЛТОНОВ,
Оржоникидзе район «Октябрь» колхози.

КОЛХОЗ МАШЪАЛИ

Комилжон Алиевни Пискент районидаги «Гулистон» колхози аъзолари машъалимиз, деб улуғлашади. Бу бежиз эмас. Комилжон Алиев ҳақиқатан ҳам бригада бошлиғи бўлиб ишлай бошлагандан бери юқорига қараб интилгани-интилган. Бошқаларга ҳамиша ўрнак бўлмоқда.

1960 йилда колхоз правлениеси уни бригада бошлиғи қилиб тайинлади. Ўша кезлари ҳар гектар ердан 15 центнердан ҳосил олинарди. Биринчи йили ҳосилдорлик 20 центнерга кўтарилди. Ўтган йили эса Комилжон Алиев бошлиқ бригада аъзолари 171 гектар ерда пахта ҳосилдорлигини 41 центнерга етказиб катта ғалабага эришдилар. Унинг ўн уч йиллик иш тажрибаси, бригада аъзоларининг уюшқоқлик билан иш олиб борганлари туфайли шундай ютуқ қўлга киритилди. Звено бошлиғи, мавсумда 260 тонна пахта терган Назар Холмирзаев «Жигули», бригада бошлиғи Алиев эса «Москвич» енгил машинаси билан мукофотландилар.

Комилжон Алиев бошлиқ бригада аъзолари эришилган ютуқларни мустаҳкамлаш, янги марраларни эгаллаш учун айни кунларда ғўза парваришини сира бўшаштирмай давом эттирмоқдалар. Чунки, улар тўққизинчи беш йилликнинг ҳал қилувчи учинчи йилида янги марраларни эгаллаш, яна бир поғона юқорига кўтарилиш, 205 гектар майдонда ҳосилдорликни 45 центнерга етказиш учун астойдил интилмоқдалар.

— Бу йил биз чигитни аниқ уруғ ташлайдиган сеялка билан экканимиз учун деярли ғўзани ягана қилмадик. Яганага бўладиган харажатлар иқтисод бўлди. Экиш вақтида гербицит ишлатканимиз учун ёввойи ўт жуда кам бўлди. Ғўзамизни ривожи ёмон эмас. Чамамиздаги ҳосил бор,— дейди Комилжон Алиев.

Бу бригада далаларини кўрган кишининг ҳаваси келади. Ғўза баравж, иш тўхтамаган. Колхозчилар парваришни охирги меъёрига етказиш учун ҳаракат қилмоқдалар. Айниқса, сувчилардан И. Абдуназаров, Х. Абдиев, Ғ. Абдуллаевлар, механизатор звено бошлиқларидан Н. Холмирзаев, О. Аширбоев, Р. Алматовларнинг қилаётган ишлари мақтовга лойиқ. Дарҳақиқат, ҳозир ҳосил тақдири асосан сувчилар, механизаторлар қўлида. Улар шуни яхши сезиб, ҳормай-толмай меҳнат қилмоқдалар.

Э. АБДУЛЛАЕВ.

А. Н. КОСИГИН ФАМ ВАН ДОНГ БИЛАН СУҲБАТЛАШДИ

КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг раиси А. Н. Косигин Ханойга кетатуриб Москвада меҳмон бўлиб турган Вьетнам Меҳнаткашлар партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Вьетнам Демократик Республикаси ҳукуматининг бош Министри Фам Ван Донг билан 13 августда учрашди.

А. Н. Косигин билан Фам Ван Донг ўртасида самимий дўстона суҳбат бўлиб ўтди. Суҳбат чоғида КПСС билан Вьетнам Демократик Республикаси ўртасида қардошларча бирдамлик ва дўстлик муносабатларини янада ривожлантириш масалалари муҳокама қилинди. Париж битимини ҳамма томонлар сўзсиз бажаришини ва Ҳинди—Хитой халқларининг ўз тақдирини ўзи ҳал этиш ҳуқуқини қатъий ҳурматлашини талаб қилаётган Вьетнам Демократик Республикаси ва Жанубий Вьетнам Республикаси Муваққат революцион ҳукуматининг позициясини қўллаб-қувватлаш ишида социалистик мамлакатлар коммунистик ва ишчи партиялари раҳбарлари Қрим учрашувининг аҳамияти таъкидланди.

Суҳбатда КПСС Марказий Комитети бўлим мудирининг биринчи ўринбосари О. Б. Рахманин ва ВДРнинг Совет Иттифоқидаги элчиси Во Тхук Донг иштирок этишди.

(ТАСС).

Тунжир ЭРГАШЕВА Тошкент консерва заводи мева цехининг илғор ишчиси. У сменада 5—6 минг шартли банка консерва маҳсулоти тайёрламоқда. Бу пландагидан анча кўпдир. Суратда: Т. Эргашева иш устида.

◆

«Средазэнергоцветмет» техника ишлаб чиқариш корхонасининг меҳнатсевар ишчилари зўр кўтаринкилик билан ишлаб 1973 йил учун қабул қилган социалистик мажбуриятларини бирин-кетин шараф билан бажармоқдалар. Коллективнинг бу ютуқларида изотоп приборлари цехининг слесари Муҳаммад ИСМОИЛОВнинг улуши катта бўлмоқда. У фақат аъло сифатли маҳсулот ишлаб чиқармоқда.

М. Нуриддинов фотолари.

ЁШЛАР ҲАҚИДА ҒАМХЎРЛИК

Тошкент авиация заводининг партия комитети ёш ишчиларнинг мураббийси бўлишга қарор қилган меҳнат ветеранларидан бир группасининг ташаббусини маъқуллади. Илғор ишчилар, асосан коммунистлар йигит-қизларга меҳнатга муҳаббат ҳисларини сингдирмоқдалар, тезроқ касб эгаллашда уларга ёрдам бермоқдалар, завод коллективининг анъаналарини ҳурмат қилишга ўргатмоқдалар.

Коммунист В. Барсуков бошқаларга намуна қилиб қўйилди. У ўттиз йиғувчи слесарни ўргатди ва тарбиялаб етиштирди. Тажрибали мураббийнинг Николай Биков, Ольга Сергеева, Татьяна Куликова ва бошқа шу каби шогирдлари коммунистик меҳнат зарбдори номига сазовор бўлдилар, корхонанинг ижтимоий ҳаётида актив қатнашмоқдалар.

Мураббийларнинг муносиб мақтовига сазовор бўлган ёш авиасозларга тантанали вазиятда ишчилар синфига мансублик тўғрисидаги гувоҳнома топширилади. Корхона ходимларидан тўрт юз кишига ана шундай гувоҳномалар В. И. Ленин Марказий музейининг Тошкент филиалида ва Ўзбекистон халқлари тарихи музейида ўтказилган ишчиларнинг йиғилишларида топширилди.

(ЎзТАГ).

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

Иқтисодий билимлар университети

18—МАШҒУЛОТ

ИҚТИСОДИЙ УМУМТАЪЛИМ ВА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ САМАРАДОРЛИГИ

Сиёсий ва иқтисодий таълим системасида ҳозир таътил даври. Бироқ, бу — ўқиш партия ташкилотларининг диққат-эътиборидан вақтинча четга чиқди, деган гап эмас. Аксинча, барча партия ташкилотлари, хўжалик раҳбарлари, пропагандистлар кадрларнинг сиёсий ва иқтисодий ўқуви масаласи билан астойдил шуғулланадиган пайт.

Таътил давридан ўтган ўқув йили якунларини чуқур таҳлил этиб, энг яхши тажрибаларни умумлаштириш, йўл қўйилган камчиликларни аниқлаб, келгусида уларни йўқотиш режаларини белгилаш учун фойдаланаётган партия ташкилотлари жуда тўғри иш қилмоқдалар.

Ўтган ўқув йили иқтисодий умумтаълим системасининг барча бўғинларида машғулотлар қатъий типовой программалар асосида олиб борилган дастлабки йил бўлди. Шунинг учун бу соҳада илк тажрибаларни тўплаш, умумлаштириш иқтисодий ўқув самарадорлигини бундан буён ошириб боришда муҳим аҳамият касб этади. Ушбу саҳифа ҳам ана шундай мақсадни кўзда тутади.

ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ ИҚТИСОДИЙ ЎҚУВНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТАЖРИБАЛАРИДАН

Иқтисодий таълим системаси барча бўғинларининг ўзига хос хусусияти шундаки, у тингловчиларнинг иқтисодий билимларини ошириш ҳамда амалда бу билимларни қўллашга уларни ўргатишни кўзда тутади. Бундан иқтисодий ўқувнинг бевосита натижаси меҳнат унумдорлигини ошириш, ишлаб чиқарилаётган маҳсулотни кўпайтириш билан ўлчаниши керак, деган хулоса келиб чиқмайди. Шуни ҳам унутмаслик керакки, иқтисодий ўқувнинг пировард мақсади машғулотларда олинган билимларни амалда қўллай билишга қаратилгандир.

Бир қатор корхоналарда ўтказилган социологик тадқиқотлар шуни кўрсатдики, иқтисодий тайёргарлик меҳнаткашларнинг ижодий активлигини ўстиришга ижобий таъсир кўрсатмоқда. Савол тарқатилган тингловчиларнинг 80 проценти иқтисодий тайёргарлик уларнинг ишлаб чиқариш фаолиятида катта роль ўйнаётганлигини, 60 проценти эса олган билимларини ташвиқот ишларида кенг фойдаланаётганлигини қайд қилган.

Иқтисодий таълимга фақат ишлаб чиқариш нуқтаи назаридангина қараш нотўғридир. **Иқтисодий таълим бир-бири билан узвий боғлиқ бўлган икки муҳим мақсадни назарда тутади.** Биринчидан, у **меҳнаткашларнинг илмий дунёқарашини, меҳнатга коммунистик муносабатини шакллантиради.** Иккинчидан, **ходимларни иқтисодий жиҳатдан саводли бўлишга ўргатади, уларни ишлаб чиқаришга, онгли ва актив фаолият кўрсатишга тайёрлайди.**

Тошкент областининг партия ташкилотлари коммунистлар, партиясиз активлар ва комсомолларнинг иқтисодий ўқувини ташкил этиш соҳасида маълум тажриба тўпладилар. КПСС Марказий Комитетининг «Меҳнаткашларга иқтисодий билим беришни яхшилаш тўғрисида»ги қароридан кейин бу иш аниқ мақсадга йўналтириладиган бўлиб қолди. Иқтисодий ўқувнинг бутун форма ва методлари муайян ва қатъий системага бўйсундирилди.

Область партия ташкилотлари иқтисодий умумтаълимнинг қатъий системасига ўтиш олдидан катта тайёргарлик кўрдилар. Ўқув йили бошлангунга қадар меҳнат коллективлари, шаҳарлар, районлар ва область бўйича иқтисодий таълим беришнинг перспектив планлари ишлаб чиқилди. **Ана шу планларда областда 1972—1976 йиллар мобайнида 700 мингдан ортиқ кишини иқтисодий ўқишга жалб этиш мўлжалланган. Шундан 233 мингдан ортиқ киши иқтисодий билимни ўрганишга киришди.**

Шуни алоҳида қайд қилиб ўтиш мумкинки, бу соҳада партия комитетлари ва бошланғич ташкилотларнинг раҳбарлиги ва назорати остида хўжалик раҳбарлари, касаба союз ва комсомол ташкилотлари, министрликлар ва идоралар ҳам актив иштирок этдилар. Шу туфайли натижа кутилгандек яхши бўлди. Буни кўпгина саноат корхоналар колхоз ва совхозлар, идоралар ва ташкилотлардаги ўқув якунлари яққол кўрсатиб турибди.

ҚАТЪИЙ СИСТЕМА АСОСИДА

Иқтисодий ўқувга «Союзхлопкомаш» бирлашмаси маъмурияти ва партия ташкилоти айниқса қунт билан киришди. Бирлашма бош директори кадрларнинг иқтисодий ўқувини ташкил этиш юзасидан чиқарган буйруғида ўқувнинг фақат ташкилий жиҳатларигина эмас, ҳатто унинг кўпгина методик масалалари ҳам ўз ифодасини топди. Масалан, шу буйруққа асосан техника таълими бюроси ва техника-иқтисодий таълим бюроси техника ахбороти бюроси ҳамда техник-иқтисодий ахборот бюросига айлантирилиб, катта инженер лавозимида иккинчи штат белгиланди. Иқтисодий мактабларнинг ўқитувчилари ва раҳбарларига ёрдам бериш мақсадида ўқув-методик кенгаш тузилди. Иқтисодий бурчаклар ташкил этиш, корхона ишлаб чиқариш-молия аҳволини ҳамда унинг ривожланиш истиқболларини акс эттирадиган справочниклар тайёрлаш, цех ва бўлим бошлиқларининг иқтисодий умумтаълимнинг бориши тўғрисида ахборотларини эшитиб туриш каби вазифалар ана шу кенгаш зиммасига юкланди. Шунингдек, иқтисодий ўқув плани ишлаб чиқилди. Планда кадрларнинг иқтисодий тайёргарлигини яхшилаш, ўқувнинг самарадорлигини ошириш имкониятлари асосан ҳисобга олинган эди.

Олмалиқдаги В. И. Ленин номли Олтинтопган кон-металлургия комбинатининг химия заводида ҳам иқтисодий таълим пухта ташкил этилди. Ана шу корхонада иқтисодий таълим ишлаб чиқариш-техника таълими негизида амалга ошрила бошланди. 1969 йили, завод янги ишга тушган кезларда, кадрларнинг техника ўқуви ташкил этилган эди. Заводга янги келган ишчиларни ўқитиш мақсадида ишлаб чиқариш-техника курслари очилди. Ана шу курсларда минглаб ишчилар ўқишди. Министрлик заводда меҳнаткашларни ишлаб чиқариш-техник жиҳатдан ўқитиш соҳасида амалга оширилаётган ишларни маъқуллади. Ўқиш қандай ташкил этилди?

Цехларда имкониятга қараб 8 та синф очилди, бу синфлар жиҳозлар, ўқув қўлланмалари билан таъминланди. Цех бошлиқлари, уларнинг ўринбосарлари муаллимлик қилдилар. Назарий билимлар амалиёт билан чамбарчас боғлаб олиб борилди.

Орадан бироз вақт ўтгач, ишлаб чиқариш-техника таълимини йўлга қўйиш, синфларни жиҳозлаш бўйича конкурс эълон қилинди. Конкурсда заводдаги барча цехлар иштирок этди. Ғолибларга мукофотлар берилди. Бундай конкурсларни ўтказиб туриш анъанага айланди.

Кейинчалик ўқув-ишлаб чиқариш синфлари базасида 8 та иқтисодий билим мактаби очилди. Цех раҳбарлари ва иқтисодчилар мактабнинг ишига бошчилик қила бошлашди. Ҳар бир коллектив машғулотлар планини ишлаб чиқди. Заводнинг етакчи мутахассислари машғулотларга тайёргарлик кўришда пропагандистларга ёрдам бердилар. Меҳнат ва иш ҳақи бўлими бошлиғининг ўринбосари П. Ф. Колобухина раҳбарлигида методик кенгаш тузилди. Кенгаш корхона бўйича иқтисодий ўқувга методик ёрдам беришни ўз зиммасига олди.

Заводда социалистик мусобақа якунланадиган пайтда иқтисодий ўқув даражаси ҳам ҳисобга олинадиган бўлди. Табиийки, сменалар, бригадалар, цехларда иқтисодий ўқувга қизиқиш кучайди.

Иқтисодий таълим нима беради? Бу саволга тингловчиларнинг ўзлари шундай жавоб қилишади.

Экстракция цехининг катта аппаратчиси Валентин Ким:

«Иқтисодий ўқув нима беришини эндиликда заводимиз ходимларига исботлаб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Иқтисодий билимли бўлиш зарурий эҳтиёжга айланганлигини ҳаммамиз тушуниб турибмиз. Шундай бир мисол келтириб ўтай. Илгари цехимизда уймалашиб ётган болтларни кўриб, ишчилар эътибор ҳам қилмас эдилар. У ёки бу сабаб билан бирор ускуна тўхтаб қолса, биз одатдаги воқеа, деб қарардик. Машғулотларнинг бирида пропагандистимиз В. Стародубцев битта болтнинг заводга қанчага тушишини айтиб берди. Битта ускуна уч-тўрт соат бекор туриб қолса, биз нималар йўқотишимиз мумкинлигини асослаб, далиллар келтирди. Қизиқ солиштириш қилди у. Баъзи вақтларда хом ашё баҳоси машиналарнинг бекор туришига кетадиган чиқимдан кўра арзонга тушар экан. Уша машғулотда гапирмаган тингловчи қолмади ҳисоб. Энди цехимизни бир айланиб кўринг. Бирорта болт ёки гайка ерда ётганини, машиналар сабабсиз бекор турганини кўрмайсиз. Умуман биз ҳар соҳада тежамкорликка ўрганмоқдамиз».

Нейтраллаштириш цехи бошлиғининг ўринбосари Р. Рўзметов:

«Илгари биз иқтисодий билимларсиз қандай ишлаган эканмиз, шуни ўйласам, ҳайрон бўламан. 1972 йилнинг охирги кварталида маҳсулот таннархи 180 минг сўмлик арзонлаштирилди, меҳнат унумдорлиги йил мобайнида ўртача 18 процент ўсди. Бу нимани кўрсатади? Ҳамма гап шундаки, ишчиларимиз тежамкор, ишнинг кўзини билиб меҳнат қиладиган бўлиб қолдилар».

Бу сўзлардан яққол англаш мумкинки, агар иқтисодий ўқув пухта ташкил этилса, у кадрларга фақат билим берибгина қолмасдан, балки уларни тарбиялаш-рағбатлантириш вазифасини ҳам ўтайди.

Бир қатор корхоналарда иқтисодий ўқувни ташкил этишда катта мастерлар, мастерлар ва ишлаб чиқариш участкалари ҳамда ёрдамчи хизматчиларнинг бошлиқлари сингари раҳбарликнинг ўрта звеноси ўқувига катта эътибор берилмоқда. «Ташсельмаш» заводида «Мастерлар куни» ўтказиб туриш кенг одат тусига кирган. Корхонада «Мастерлар куни» ойида бир марта 2—2,5 соат ўтказилади. Унда 100—140 киши иштирок этади. «Мастерлар куни»ни завод директори И. Х. Мусин бошқаради. Директор ўринбосарлари, цех ва бўлим бошлиқлари, партком аъзолари, завод касаба союз комитетининг раиси ва раис ўринбосарлари, комсомол комитетининг секретари ҳам қатнашадилар. Бир йилга мўлжаллаб, тематик план ишлаб чиқилган. «Мастерлар куни»да И. Х. Мусин, директор ўринбосарлари Д. К. Қобулов, В. Ф. Ваадe, бош инженер И. П. Великий ва корхонанинг бошқа раҳбар ходимлари докладлар қилдилар.

Одат тариқасида доклардан сўнг мастерларнинг ўзаро тажриба алмашуви бўлади. Мастерлар ишлаб чиқаришнинг айрим участкасида ишни яхшилашга қаратилган ўз танқидий фикр ва мулоҳазаларини билдирадилар. Навбатдаги «Мастерлар куни»да эса ана шу таклиф ва мулоҳазалар асосида нима ишлар қилинганлиги ҳақида ахборот бериб борилади.

Бундан ташқари заводда мастерларнинг иқтисодий ўқуви бўйича методик кенгаш ишлаб турибди. Мастерларни аттестациядан ўтказиб турилади. Буларнинг барчаси иқтисодий ўқув самарадорлигини оширишга ёрдам бермоқда.

Министрликлар ва идораларда кадрларнинг иқтисодий ўқувини ташкил этиш анча яхшиланди. Партия комитетлари ва бюролари аппаратдаги ходимларнинггина эмас, балки шу идора ёки министрлик қарамоғидаги ташкилотларнинг ходимларини ҳам иқтисодий тайёргарликдан ўтказишга катта эътибор билан қарай бошладилар. Бунда КПСС Марказий Комитетининг «Тошкент шаҳар партия ташкилотида кадрларни марксча-ленинча ўқитиш ва иқтисодий таълим бериш тўғрисида» қарори ҳал қилувчи роль ўйнади. Партия ташкилотлари бу қарорни омалга ошира бориб, меҳнаткашларни беш йилликнинг ҳал қилувчи учинчи йили топшириқларини бажаришга сафарбар этмоқдалар.

Ўтган йил раҳбар кадрларнинг иқтисодий ўқуви самарадорлиги анча ошганлигини кўрсатди. Бунда иқтисодий кенгашлар катта роль ўйнамоқда. Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг моддий-техника таъминоти Бош бошқармасининг иқтисодий кенгаши фаолияти айниқса диққатга сазовор. Иқтисодий кенгаш машғулотларда билдирилган таклифларни анализ қилиш билангина кифояланиб қолмайди, балки, назарий конференциялар ва семинарларни ўтказиш планларини кўриб чиқади, семинар ва суҳбатларда тингловчилар муҳокамасига қўйиладиган назарий ва амалий саволларни ҳам танлайди.

Масалан, ўқув йилининг якунловчи машғулотида «КПСС XXIV съезди халқ хўжалиги ва моддий-техника таъминотини бошқариш системасини такомиллаштириш тўғрисида» деган тема қўриладиган бўлди. Иқтисодий кенгаш бу масалани атрофлича ўрганиб ва муҳокамадан ўтказиб, темани конкретлаштириб берди: «КПСС XXIV съезди халқ хўжалиги ва моддий-техника таъминотини бошқариш системасини такомиллаштириш тўғрисида. Хўжаликни юритишнинг интенсив методлари, ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш — ҳозирги босқичда иқтисодий ўсишнинг энг асосий шарти» деб ўзгартирилди.

Семинарда тингловчилар актив қатнашдилар. Кўпгина қимматли таклифлар киритилди. Масалан, П. П. Новиков ва К. П. Мятишкин ўртоқларнинг таклифи бўйича «Узглавметснабсбыт» билан ҳамкорликда иккита складда кран-штабелёр ўрнатилди. Шунинг натижасида бу складларнинг қуввати 20 процент ўсди.

Ўзбекистон ССР энергетика ва электрлаштириш министрлигида ҳам марксча-ленинча ўқув ва иқтисодий таълим аниқ мақсадни кўзлаган ҳолда олиб борилди. Министрликда ўқувнинг қатъий системаси жорий этилган. Марксизм-ленинизм университети программаси бўйича 46 раҳбар ходим ўқиди. Машғулотлар ҳар ҳафтада мунтазам ўтиб турди. Назарий семинарга 29 коммунист — бошқарма аппарати ва ишлаб чиқариш хизматларининг ходимлари жалб этилган. Лекциялар ва семинар машғулотларидан ташқари тингловчилар ёзган рефератларни муҳокама қилиш ҳам кенг практика қилинмоқда.

Иқтисодий ўқув масаласи министрлик раҳбарлари ва партия ташкилотининг доимий назоратига олинган. Иқтисодий мактабларга ёрдам тариқасида Ўзбекистон энергетика системасининг экономикаси бўйича кўргазмали қўлланма тайёрланиб, корхоналарга тарқатилди. Иқтисодчи пропагандистларни тайёрлаш мақсадида ўн кунлик махсус курслар ташкил этилди. Министрликнинг беш йилликка мўлжалланган перспектив планида 25 минг кишини иқтисодий ўқувга жалб этиш кўзда тутилган.

Корхоналарнинг раҳбарлари иқтисодий ўқувнинг бориши ҳақида министрлик коллегияси мажлисларида мунтазам ҳисобот бериб турадилар. Ўзбекистон ССР Госплани экономика бюросида ҳам назарий семинарларда раҳбар кадрларнинг иқтисодий таълимини ошириш соҳасида бир мунча ижобий тажрибалар тўпланди. Ана шу ташкилотда лекция машғулотларини олиб боришга таниқли олимлар, Госпланнинг етакчи мутахассислари жалб этилган. Тингловчиларнинг ўзлари ҳам бир қатор муҳим темаларни ишлаб чиқдилар.

ЭКОНОМИКА ВА ПРОПАГАНДИСТ

Сиёсий ўқишда бўлгани сингари иқтисодий ўқувда ҳам пропагандист бош фигурадир. У партиямиз XXIV съезди белгилаб берган улуғвор режаларни амалга ошириш учун курашнинг энг олдинги маррасида боришга даъват этилган. **Пропагандист оммага сиёсий билимларни тарқатадиган шунчаки маърифатчи эмас, балки партия жангчисидир.** У оммага билим бериш билангина кифояланиб қолмаслиги, балки партия қўйган мақсадларга эришиш учун бевосита иштирок этиши, оммани ана шу мақсадларга етаклаши, уларга таъсир кўрсатиши, мақсадга эришишга ўргатиши лозим: **В. И. Ленин пропагандист ва агитаторлар иқтисодий қурилиш ишида ишчи ва деҳқонларнинг давлат раҳбарларидир, деб таърифлаган эди.**

Бир группа москвалик пропагандистлар яхши ташаббус бошладилар. Улар: **«Билимимиз, ғоявий эътиқодимиз, ташкилотчилик истеъдодимиз беш йилликка хизмат қилсин!»** шиорини ўртага ташладилар. Бу ташаббусга Тошкент областининг жуда кўп пропагандистлари қўшилишди. Улар иқтисодий ўқувни беш йиллик план топшириқларини бажариш учун кураш практикаси билан чамбарчас боғлаб олиб боришга ҳаракат қилмоқдалар. Энг яхши пропагандистлар тажрибасидан кўриш мумкинки, машғулотларда назарий амалиёт билан узвий боғлаб олиб борилса, тингловчилар ўз меҳнатининг маъносини чуқур англай боради, ўз коллективи аҳволини тўғри анализ қилишга, ишлаб чиқаришни такомиллаштиришнинг янги йўлларини топишга ўрганади.

Бекобод шаҳридаги цемент комбинатида ташкил этилган бошланғич иқтисодий мактаб пропагандисти ўртоқ Н. А. Кан «Ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлиги» темасини ўтиш пайтида тингловчиларнинг эътиборини қуйидаги нарсага жалб этди. Комбинатнинг иқтисодий кўрсаткичлари анча юқори, бинокорлик материаллари саноати корхоналарининг Бутуниттифоқ мусобақасида мунтазам равишда биринчиликни эгаллаб келади. Бироқ, шунга қарамай корхонада ҳали фойдаланилмаётган резервлар кўп. Масалан, комбинатда майдалаш-саралаш заводи ишга тушди. Лекин унинг лойиҳадаги қувватининг атиги 48 проценти ўзлаштирилган. Пропагандист шунга ўхшаш бир қанча резервларни кўрсатиб бергач, тингловчи Н. Коновга комбинатнинг қурилиш цехида механизмлардан фойдаланиш аҳволини анализ қилиш ҳақида амалий вазифа топширди. Тингловчи В. Трибунскаядан цехларда электр энергиясини сарфлаш, М. Жалоловдан комбинат автопаркидан фойдаланиш аҳволини ўрганишни илтимос қилди. Тингловчилар амалий топшириқни яхши бажардилар. Кейинги машғулотда улар билан бўлган суҳбат қизғин мунозарага айланиб кетди. Маълум бўлишича, моддий ресурслардан, иш вақтидан етарли фойдаланилмаётган экан. Масалан, қурилиш цехида механизмлардан фойдаланиш коэффициенти нормадагидан паст бўлиб 0,6—0,65, автомашиналарнинг иш коэффициенти 0,8—0,85 ни ташкил этган. Пропагандист «Асосий ишлаб чиқариш фондлари» темасини ўтаётганда тингловчиларни майдалаш-саралаш заводига олиб борди. Тингловчилар ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишга ёрдам берадиган омиллар билан амалда танишдилар.

Пропаганда ишларини ҳаёт билан боғлаб олиб бориш соҳасида Юқори Чирчиқ райони пропагандистлари ҳам анчагина тажриба тўплашган. Айниқса, «Правда» колхози пропагандисти Н. Мирзақулов, Свердлов номли колхоз пропагандистлари Б. Сарсенов, Р. Мусаев ва бошқалар раҳбарлик қилаётган «Иқтисодий билим асослари», «Экономика ва ишлаб чиқаришни бошқариш асослари» курси ўтилаётган мактабларнинг иши эътиборга лойиқ.

Тажрибали пропагандист Бердибой Сарсенов Свердлов номли колхознинг 5-участкасида марксизм-ленинизм асослари мактабига раҳбарлик қилади. У «Иш ҳақи ва меҳнатга қараб тақсимлашнинг иқтисодий қонуни» темасини ўтаётганда шу участкада жойлашган 16, 17, 18-бригадаларнинг даромадлари асосида тузилган диаграммадан фойдаланди.

Кейинги беш йил мобайнида участка бригадаларида меҳнат кунига тўланган ҳақ қуйидагича бўлган:

Бригадалар	1968 й.	1969 й.	1970 й.	1971 й.	1972 й.
№16	3—07	3—24	3—18	3—64	4—16
№17	3—05	3—16	3—15	3—40	3—69
№18	3—15	3—40	3—55	3—61	4—74

Жадвалдан кўриниб турибдики, 18-бригадада колхозчиларнинг меҳнат кунига тўланган ҳақ ҳар йили бир маромда ошиб борган. Бунга бригадада ишчи кучидан, техникадан, минерал ўғитлардан тўғри фойдаланиш ҳисобига эришилган. Бошқа бригадаларда эса колхозчилар меҳнатига ҳақ тўлашнинг ўсишида нотекислик кўзга ташланади. Пропагандист бунинг сабабларини кўрсатар экан, тингловчилар эътиборини 17-бригадада гербицидлардан нотўғри фойдаланилаётганлигига қаратди. Бу бригадада каноп ҳосилдорлиги камайиб, 170 центнердан 155 центнерга тушиб қолган. Бригада бошлиғи, тингловчи Довул Турдибеков ўз сўзида йўл қўйилган камчиликларни тан олди.

— Тўғри, техникадан яхши фойдаланмадик, даламизни бегона ўтлардан икки марта қўлда тозаладик,— деди у.— Шунинг натижасида унумдорлик яхши бўлмади, харажатлар кўпайиб кетди. Бу пировард натижада колхозчиларнинг меҳнатига тўланадиган ҳақни ошириш имконини бермади.

АКТИВЛИКНИ ОШИРИШ УСУЛЛАРИ

Ўқувнинг самарадорлиги нима билан белгиланади? Агар бу саволга ишчилар ва инженер-техник ходимларни назарда тутиб жавоб берадиган бўлсак, унда фақат меҳнатга виждонан муносабатда бўлиш, меҳнат унумдорлигини оширишнигина эмас, балки умуман ҳар бир ходимнинг ижодий активлигини ўстиришни, яъни илғор иш усулларини эгаллаш, техникавий билимларни ўрганиш, мусобақада актив иштирок этиш, рационализатор ёки ихтирочи бўлиш, илғор тажрибаларни бошқаларга ҳам ўргатиш, янги-янги резервларни излаб топиш, жамоат ишларида, ишлаб чиқариш кенгашларида, ишлаб чиқаришни бошқаришда фаол қатнашиш сингари қатор тушунчаларни санаб ўтиш мумкин.

«Узбексельмаш» заводида В. С. Полонская пропагандистлик қилаётган бошланғич мактаб фаолиятини олиб кўрайлик. Бундан уч йил муқаддам тингловчилардан В. Колесникова, С. Тошмуҳамедова, Н. Смирновлар машғулотлар ва мажлисларда мутлақо сўзга чиқишмас, бир чеккада жимгина йиғиннинг тугашини кутиб ўтиришарди. Пропагандист уларнинг қалбига ўт ёқди, фаоллик кўрсатишга ундади. Энди бўлса, улар партия ва касаба союз йиғилишларида, ишлаб чиқариш кенгашларида актив қатнашадилар, сўзга чиқиб, қимматли фикрларни ўртага ташлайдилар. Н. Смирнов эса яқинда цех партия ташкилотининг секретари қилиб сайланди.

В. И. Ленин ишчилар тўгарагини активлик резерви, сиёсий коллектив, деб ҳисоблар эди. Жамоат марказига айланган сиёсий ёки иқтисодий мактаблар, семинарлар жуда кўп. В. П. Чкалов номли авиация заводининг цех бошлиғи Э. Каримов раҳбарлик қилаётган иқтисодий мактаб ҳақида ана шундай фикр айтиш мумкин. Пропагандист ҳар гал машғулот олдидан уни қай йўсинда ўтказиш тўғрисида кўп бош қотиради. Назарий фикрларни амалиёт билан қандай боғласам экан, деб ўйлайди. Шунинг учун ҳам ҳар галги машғулотда ўтилаётган тема тўққизинчи беш йилликка, корхона, цех олдида турган вазифаларга узвий боғлаб ўрганилади. Бу мактабда экономика масалалари шунчаки ўрганилиб қолмайди, балки ижодий ҳал этилади.

Партия, хўжалик кадрларини, халқ хўжалигининг мутахассисларини пропагандистлик ишига жалб қилиш иқтисодий ўқувнинг самарадорлигини оширишга яхши ёрдам беради. Масалан, Бекобод шаҳрида коллективларнинг раҳбарлари ҳисобланган 854 инженер-техник ходим бўлса, шундан 146 киши партия ва комсомол маорифи иқтисодий таълим системаларининг пропагандистидир.

Чирчиқ шаҳри саноат корхоналарида 5 мингдан ортиқ инженер-техник ходим меҳнат қилади. Агар 1970 йили ғоявий-сиёсий ишларда 1300 инженер-техник ходим қатнашган бўлса, ҳозирги вақтда уларнинг сони 3 мингдан ортиқ. Инженер-техник ходимларнинг кўпчилиги пропагандистлар, сиёсий докладчилар, коммунистик меҳнат мактабларининг раҳбарлари, лекторлар, агитаторлар, халқ университетининг ўқитувчилари ҳисобланади.

Раҳбар кадрнинг вақти зиқ, шунинг учун машғулотларни олиб боришга вақт ажратиши қийин. Лекин унинг бошқа устунлик томони ҳам бор. Бу ҳақда авиация заводининг цех бошлиғи, пропагандист С. Егоров шундай ҳикоя қилади:

«Цех бошлиғининг марксизм-ленинизм асослари мактабига раҳбарлик қилиши, очиғини айтсам, анча қийин бўларкан. Шундай вақтлар ҳам бўладики, машғулотга тайёрланишга имкон қолмайди. Бироқ эртага сенинг сўзингга неча ўнлаб кишилар муштоқ бўлиб турганини хаёлингга келтирсанг, масъулиятни ҳис этсанг, қийинчилик ҳам чекинар экан. Шунда кучингга куч қўшилади, бир амаллаб вақт ҳам топасан.

Кунларнинг бирида мен тингловчиларга маҳсулот сифатини яхшилашдан халқ хўжалиги қанчалик наф кўришини сўзлаб бердим. Машғулотга иккита деталь олиб келдим. Деталларни икки слесарь тайёрлаган эди. Улардан бири аъло даражада ишланган, иккинчисини эса техника контроли брак қилган. Шунда мен тингловчиларга мурожаат қилиб дедим: «Агар мана шу брак деталь самолётга ишлатиб юборилса, оқибати нима бўлишини, слесарнинг эътиборсизлиги давлатга, корхонага қанчага тушишини кўз олдингизга келтира оласизми?»

Даврада ноқулай сукунат ҳукм сурарди. Ҳеч ким чурқ этмади. Сукунатни яна ўзим буздим: «Кўраяпсизларми, ўртоқлар. Мана шу иккита деталь ишга икки хил муносабатни билдиради. Менга қолса, кишиларнинг бир-бирларига икки хил муносабати, ҳаётга икки хил муносабати, дер эдим. Брак ёнингда ишлаётган қўшнингнинг ҳам қўлини боғлайди, бутун коллектив ишига зиён келтиради».

Мунозара қизиб кетди. Бу фикрни бирин-кетин сўзлаган тингловчилар ҳам қўллаб-қувватлашди. Меҳнатга коммунистик муносабат, корхона коллективининг шаъни, ўртоқлик бурчи ҳақида анча қимматли фикрлар ўртага ташланди.

Мен 20 йилдан буён пропагандистлик қиламан. Шу давр мобайнида жуда кўп тингловчилар билан иш олиб бордим. Бир вақтлар менинг тўгарагим тингловчиларининг кўпчилиги ҳозир ҳам сиёсий, ҳам маҳорати етук кишилардир. Бири мастер, иккинчиси смена бошлиғи, учинчиси цех партия ёки касаба союз ташкилотининг раҳбари... Яна бир қанча киши пропагандистлик қилмоқда. Улар орасида Социалистик Меҳнат Қаҳрамони И. Акмалов, Н. Андреенков, В. Хлопушина, М. Антошкин, В. Ярцев, Г. Чеперин, Н. Титов, В. Рогачев, К. Мусаев ва бошқаларнинг номларини алоҳида ҳурмат билан тилга олгим келади.

Мана шу ўртоқларнинг ҳаммаси ўзининг камолотга эришувида сиёсий ўқиш катта роль ўйнаганини, фикр доирасини кенгайтирганини, ишлаб чиқариш вазифаларини муваффақиятли ҳал этиш, ёш ишчиларни тарбиялашга ёрдам берганлигини айтишади».

* * *

Биз мазкур саҳифада иқтисодий билимларни тарғиб қилишда эришилган дастлабки тажрибаларни умумлаштириб беришга ҳаракат қилдик. Ана шундай яхши тажрибалар қатори ҳали кўпгина камчиликлар ҳам йўқ эмас. Баъзи партия ташкилотлари, пропагандистлар иқтисодий ўқувга ижодий муносабатда бўлаётганлари йўқ. Кўпинча машғулотларда пропагандистлар темани назарий жиҳатдан баён қилиш билангина кифояланиб қоладилар, вазифаларни эса санаб ўтадилар, холос. Бундай машғулотлар иқтисодий ўқувдан кутилган натижани бермайди. Нима қилиш керак? Партия комитетлари, иқтисодий кенгашлар мактаблар ва семинарларнинг ишига раҳбарликни яхшилашлари; пропагандистларга эса методик ёрдамни кучайтиришлари зарур.

Янги ўқув йилига тайёргарликни ҳозирдан бошлаш лозим. Ана шу давр ичида ўтган ўқув йилида тўпланган тажрибаларни умумлаштириш, оммалаштириш, иқтисодий пропаганданинг энг қулай форма ва методларини такомиллаштириш, йўл қўйилган камчиликларни эса чуқур таҳлил этиш, келажакда уларни йўқотиш тадбирларини кўриш барча партия ташкилотлари, хўжалик раҳбарлари, пропагандистлар, иқтисодий кенгашларнинг шу кундаги энг муҳим вазифасидир.

Ана шундай қилингандагина меҳнаткашларга иқтисодий таълим бериш бўйича ишлаб чиқилган беш йиллик планни муваффақиятли бажариш мумкин.

Д. УСМОНОВ,
Тошкент область партия комитети сиёсий маориф уйи мудирининг ўринбосари.

Т. МИРҲОДИЕВ,
«Тошкент ҳақиқати» газетасининг пропаганда ва агитация бўлими мудири.

ЧЎПОН МАКТАБИ

Чўпонлик энг қадимги касблардан бўлиб, уни китоблардан ўрганаман деб овора бўлманг, бундан ҳеч нарса чиқмайди. Чунки ундай китоблар ҳали ёзилгани йўқ. Аммо чўпон касби ҳанузгача инсониятни едириб-кийинтириб келади. Қишлоқ хўжалигидаги энг оммавий касблардан ҳисобланади. Ўзингиз ўйлаб кўринг. Мамлакатимизда фақат қўйларнинг ўзигина 140 миллиондан ошади, уларни боқиш учун кам деганда ярим миллион чўпон керак. Сигирлар, йилқилар, эчкилар, туялар, яклар ва буғуларни боқишда қанчадан-қанча одам банд.

Чўллар, саҳролар ва Тундра кенгликларида, тоғ этакларидаги яйловларда чўпонлар билан чорва моллар ўртасида товуш ва имо-ишорадан бошқа ҳеч қандай алоқа йўқ. Одам ҳайвонларни боғлаб боқмайди, тўсиқлардан жуда кам фойдаланади. Яйловда боқиладиган ҳайвонлар учун сунъий муҳит — бинолар қуриш, қўлдан ем-хашак бериб боқиш иқтисодий жиҳатдан фойдали эмас. Ҳайвонлар ҳақиқатда ёввойи авлод-аждодлари қандай шароитда яшаган бўлса, шу шароитда яшаб келяптилар. Чорва моллари чўпон амрига ўз ихтиёрлари билан бўйсунмайди. Расмий жиҳатдан уларни қўлга ўргатилган деб гапирсак-да, аслида улар одам томонидан бўйсундирилган. Аммо чўпонлар турли усуллар билан қўй сурувларининг ҳуркмаслигини, одамга ўрганишини, осойишта ўтлашини таъминлайдилар, уларни ўз назорати остида сақлайдилар.

Бизнинг давримизга келиб чўпонларнинг етишмаслиги муҳим проблема бўлиб қолаётир. Ёшлар бажонидил шофёр ёки тракторчи бўляптилар, геолог ёки учувчи бўлишни орзу қиладилар. Чўпонлик касбига қизиқувчилар нисбатан жуда кам. Нима учун? Агар масалага жиддий қарайдиган бўлсак, чўпон шоферга қараганда анча кўп билимга эга бўлиши керак. Автомашинани бошқариш ҳуқуқини олиш учун олти ой кифоя қилади, чўпоннинг чўлиги эса чўпонлик касбининг сир-асрорларини эгаллаб олиш учун камида икки йил меҳнат қилиши керак. Чўпонлик касбнинг романтикаси ва қаҳрамонона фазилатлари ҳақида гапирмасак ҳам бўлади: ҳар куни, йилнинг ҳар фаслида, ҳар қандай об-ҳаво шароитида кишилар қўй сурувлари орқасидан юрадилар. Сиз мана шу сатрларни ўқиётган пайтингизда ҳам миллионлаб чўпонлар кенг яйловларда саратоннинг жазирасию, қаҳратон қишнинг совуғига бардош бериб, бутун қийинчиликларни енгиб ўз хизмат ўринларида серғаклик билан турибдилар.

Чўпонларнинг чорва молларини асраш ва боқиш усулларини тушуниб олиш осон эмас. Ҳатто тажрибали чўпонлар ҳам муайян бир вазиятда «нега шундай ҳаракат қилдингиз?» деб сўрасангиз тушунтириб беришга қийналадилар. Чўпонларнинг ҳатти-ҳаракати жуда оддий бўлиб, ҳатто чўпонлик ишларига яқин бўлган этология фани ҳам чўпонларнинг иш усулларини ҳамма вақт тўғри шарҳлаб бера олмайди. Чўпонлик йўлига янги қадам қўйган чўлиқ учун ўз устозининг ҳатти-ҳаракатларига тақлид қилиш, унга эргашишдан бошқа нарса қолмайди. Аслини олганда илғор чўпонларнинг тажрибалари ҳақида ёзилган ва кўплаб босилаётган брошюраларда ҳам унинг туб маъноси чуқур англаб олишга уринилмайди, фақат тақлид қилиш ҳақида ёзилади.

Чўпон бўлишга аҳд қилган ёш йигит у ҳатто ўнинчи синфни тугатган бўлса ҳам, саводи унча пухта бўлмаган оқсоқол чўпондан яна таълим олиши керак бўлади. Ёш йигит учун юзлаб авлодларнинг тажрибасини ўзида мужассамлаштирган, уни авайлаб сақлаб келаётган кекса чўпоннинг тажрибаларини ўзлаштириб олиш автомашинанинг тузилишини тушуниб олишдан анча қийин албатта.

Албатта чўпонлар орасида ҳам бошқа барча касбларда бўлгани каби у ёки бу даражада талантли бўлган, ёки фақат эски одат бўйича ҳаракат қиладиган, ёхуд ўзига хос йўлни излайдиган кишилар ҳам бор. Туркманистонда гўк-тепелик чўпонлар қадимдан машҳурдир. Ҳамма нарсага қўли етадиган бойлар ҳам улар билан ҳисоблашиб иш қилар эдилар. Бизнинг давримизда ҳам уларнинг номи бутун республикага яхши танилган, уларнинг тажрибасини ўрганишга бошқа жойлардан кўплаб чўпонлар келиб туради. Афсуски, брошюраларда бу чўпонларнинг тажрибаси фақат бирёқлама ёритилади. Ўз ишининг «профессорлари» бўлган бу чўпонлар сони ҳозир йил сайин камайиб боряпти. Чунки уларнинг тажрибасини эгаллаётган ёшлар жуда кам.

«Ёдингда тут. Деҳқоннинг хазинаси — ери ҳамиша бир жойда туради, чўпонники эса доимо ҳаракатда. Қўйни ўтдан ҳайдаб ўтказма, ўтни қўйлан ўтказ. Қўйнинг беш оғзи бор: бири билан ейди, тўрттаси билан топтайди». Ўзбек чўпонлари тажрибасининг тадқиқотчилари ва пропагандистлари Е. Одинцова ва Л. Гаевскаялар келтирган бу сўзлар айни ҳақиқатдир. Агар ушбу сатрларнинг автори чўпонлар учун дарслик ёзишга жазм қиладиган бўлса, (у шундай китоб ёзишни жуда ҳоҳлайди) уни икки қисмдан иборат қилиб тузган, биринчи қисмни «Сурувни асраш», иккинчи қисмини «Сурувни боқиш» деб атаган бўлар эди. Биринчи қисмда ҳайвонларнинг хулқ-атвори, қонуниятлари баён қилинади. Буни билиш учун камина Камчатка Тундраларида, Помирнинг баланд тоғли яйловларида, Ўрта Осиё бепоён чўлларида, Қорақум ва Қизилқум яйловларида чўпонлик касбининг бутун машаққатлари ва жозибаларини бошидан кечирган. Иккинчи қисмда ҳайвонларни озиқлантириш физиологияси, геоботаника ва биогеоценология асослари баён қилинади. Модомики, бундай китоб ҳалигача ёзилмаган экан, автор қўйида бу фаннинг шу икки йўналиши ҳақида фикр юритади.

Сурувни асраш. Одатланмаган одам қўйлар сурувини кўрганда ноқулай аҳволга тушиб қолади. Қўй сурувлари одамга номаълум ҳаёт билан яшовчи бутун бир мавжудот бўлиб кўринади. Чўпоннинг ана шу 600—700 бошдан иборат қўйни бошқариш учун қилган ҳатти-ҳаракатларини дабдурустдан пайқаб олиш қийин.

Сурувни ҳар хил усулда бошқариш мумкин. Уни «қаттиқ» ва «юмшоқ» деб иккига бўлса ҳам бўлади. «Қаттиқ» бошқарганда чўпон қўйларни қувлайди, ушлайди, тўхтатади, хуллас ҳайвоннинг эркига қарши ҳаракат қилади. «Юмшоқ» бошқаришда эса сурув осойишта ўтлатилади, қўйлар ўтлашдан тўхтамаганлари ҳолда сурувнинг ҳаракати кузатиб борилади. Қўйлар ўтлаб юрганда атрофида бирон бир йиртқич пайдо бўлмадими, деб тез-тез теварагига қарайди. Агар сурувни бир жойга зичроқ қилиб тўпласангиз, улар тинчланади ва ётиб дам олади. Қўйлар одамни туғилган кундан бошлаб танийди ва ҳамиша одам унинг билан бирга бўлса, ўзларини осойишта сезади. Лекин шуни ҳам унутмаслик керакки, эркак ҳайвонлар кўпинча одамдан қўрқмайди, баъзан йўловчиларга ҳужум қилиши ҳам мумкин. Буқа ва эркак туялар шулар жумласидандир.

Одам хулқининг ўзгариши ҳайвонларга ёмон таъсир қилади. Агар тинч ўтирсанг, атрофингда ўтлаётган хоҳ йилқи, хоҳ қўй бўлсин, аста-секин яқинлаб келади. Агар ўрнингдан турсанг, улар сендан узоқлашади, ҳавотирланиб қарайди.

Тажрибали чўпонлар тинч ўтлаётган қўй сурувларини безовта қилмасликка, фақат сурувнинг тарқалиб кетмаслигига ҳаракат қиладилар. Баъзи чўпонлар баландроқ жойга гулхан ёқиб чой ичиб ўтирадилар, ҳар ярим соатда қичқириб сурувни керакли томонга йўналтириб қўядилар. Бунда у маълум қонун-қоидага амал қилади: шу ярим соат ичида сурув қанча ердаги ўтни еб тугатишини, сўнгра қайси томонга қараб ўтлаши зарурлигини яхши билади.

Помир-Олой подачилари якларнинг кенг тарқалиб ўтлашидан қўрқмайдилар. Ҳайвонларнинг юқорига, шамолга қарши ўтлашини яхши биладилар ва шу томонга бориб чодир тикиб, чой ичиб якларнинг ўтлаб келишини бемалол кутиб ўтираверадилар. Туркман чўпонлари эса кеч кириши билан сурувни маълум айлана бўйлаб бир неча марта ҳайдаб ўтиб, қалин из юзага келтирадилар. Шундан кейин айлана ўртасига келиб дам оладилар. Қўйлар кечаси яхши кўрмайди. Асосан ҳид олиб ўтлайди. Айланадаги изга етгач, ҳуркиб орқага қайтади. Агар шундай айлана из ҳосил қилинмаса, қўйлар кечаси шамолга қарши юриб, ҳар томонга тарқалиб кетиши мумкин.

Чўпонлар айлана ўртасига кечаси гулхан ёқиб ҳам қўядилар. Мен Красноводск яқинидаги бир яйловда М. Мамедов сурувида кўп бўлганман. Бир куни биз гулхан ёқишни унутибмиз. Бир маҳал Мамедов иргиб туриб гулхан ёқди. Қўйлар нари-бери чопиб юрардилар. Сўнгра биз қўйлар орқасидан кетдик. Уларни орқага қайтардик. Қўйлар бўлса гулханни кўриб бирдан маърай бошладилар.

— Нега маърашяпти, — деб сўрадим мен.

— Ҳафа бўлишяпти, эртароқ гулхан ёқсанг бўлмайдими, биз бўлсак қоронғи тушгандан бери сени излаб беҳуда чопиб юрибмиз дейишяпти, — деб жавоб берди Мамедов.

Сурувни боқиш. Қўйларнинг қанча ўтлагани ва яйлов майдонига қараб чўпонлар қўйларнинг қанча ўт еганини аниқ айтиб бера оладилар. Ҳайвонлар туғилган дастлабки ойиданоқ, бир биридан маълум масофада ўтлашга одатланади. Қўйлар бир-бирига жуда яқин, туялар эса узоқ ўтлаб юради. Агар яйлов тор бўлса, улар ўт талашиб, бир-бири билан рақобатлашади. Бир-бирини қувлаб ўтади, ўтни топтайди. Улар орасида маълум масофа вужудга келмагунча бу аҳвол давом этаверади. Турли ҳайвонларнинг бир кунда ўтлаб ўтадиган йўли ҳам ҳар хилдир. Масалан, архарлар кунига 2—2,5 километр масофани ўтса, қўй-эчкилар суруви 9—10 километр масофани ўтади.

Қўйлар ўтни тез еб, тўғри билан топтаб янги серўт жойларга интилади. Одам эса ўз уйидан узоқлашгиси келмайди. Қўйларни турли моддаларга бой озуқа билан ўз вақтида таъминлаш чўпонлик касбининг ўзига хос хусусиятларидандир. Кўкламда ўт қалин ўсган пайтларда қўйлар ҳали ўтлашда давом этаётган бўлсаларда чўпонлар уларни бир жойга тўплаб дам олиш учун ётқизадилар. Шу йўл билан витаминга бой кўк ўтнинг яхши ҳазм бўлиши таъминланади.

Чорва молларнинг организми турли ем-хашакни турлича ҳазм қилади. Ҳозир Иттифоқимиздаги бир қатор чорвачилик институтларида бу соҳада махсус илмий-тадқиқот ишлари олиб борилмоқда. Ҳайвон танасининг тузилишига қараб қандай озуқа рациони тузиш кераклиги ишлаб чиқилмоқда. Чўпонлар эса бу ишни ўз тажрибаларига кўра жуда осон ҳал қиладилар. Улар озуқани «кучли» ва «кучсиз»га бўладилар ва қайси озуқадан мол тез семиришини, ёғ ҳосил қилишини яхши биладилар. Тажрибали чўпонлар юз хилгача ўтнинг номини санаб бериши, унинг молга қандай таъсир кўрсатишини ҳам айтиб бериши мумкин.

Улкамизни ҳеч ким чўпончалик яхши билмайди. Қаерда ўт эрта ўсиши, қалин ёки сийрак бўлиши, қишда қаерларда қор уюмлари пайдо бўлиши ҳақидаги кузатувлар авлоддан авлодга ўтиб келади. Мамлакатимизда бир неча йиллардан бери яйловларни ўрганиш ишлари кенг олиб борилмоқда. Йирик экспедициялар ташкил қилинган. Улар яйловни ердан ва ҳаводан туриб текшириш методларини ишлаб чиқмоқдалар. Бу ишларни чўпонлар тажрибасини тўплаш ва оммалаштириш билан қўшиб олиб бориш шубҳасиз катта натижа беради.

Ҳозир олимлар орасида шундай гап юради: учинчи минг йилликка бориб физиклар сунъий қуёш вужудга келтирадилар, химиклар ҳаводан қийим тўқиш усулини яратадилар, геологлар эса денгиз сувидан Менделеев жадвалидаги барча элементларни оладилар. Лекин сунъий гўшт, сут яратилади деб ҳеч ким айта олмайди. Демак, чўпон касби истиқболи порлоқ касблардандир.

Л. БАСКИН,
биология фанлари кандидати.

«Знание — сила» журналидан қисқартиб **Б. Шоназаров** таржима қилган.

КОЛХОЗ АГРОНОМИ

Агроном дала кезади. Карталарни оралайди. Шиға-шиға кўсакларни кўриб, кўнгли тўлади. Чеканкаси чала ўтказилган, шохлаб кетган ғўзаларга тикилиб, уларни чилпиб, тезроқ ҳосил тугунчаларини кўпайтиришга ҳаракат қилади.

Ҳа, агрономнинг дала кезгани яхши. У қаерда бўлмасин, кимнинг қандай ишлаётганлигини тезда пайқаб олади. Кечқурунлари ҳисоб-китоб қилади, бригада бошлиқлари билан, сувчилар билан суҳбатлашади. Механизаторларнинг кўнглини топиб, культивация қилишга даъват этади. Оққўрғон районидаги Навоий номли колхозининг агрономи Атамша Азнауров ҳам ана шундай серғайрат, тиниб-тинчимас ташкилотчи раҳбар ходимлардан бири ҳисобланади. Унинг бутун фикр ва эътибори пахтачиликни ривожлантиришга қаратилган. Агар у билан суҳбатлашиб, қолсангиз, у ўтган йили қайси картанинг қанчадан озиқлантирилганлиги, сув ичганлигини дарҳол айтиб беради. Тупроқнинг унумдорлигини қандайлигини беш бармоғидек яхши билади. Кишиларнинг кўнглини топиб ишлатишда ҳам Атамша тажрибага эга.

Шу сабабли ғўзалар бегубор ўсяпти. Ҳозирнинг ўзидаёқ ҳар туп ғўзада 12—13 ва ундан ҳам кўпроқ бўлиқ кўсакларни санаш мумкин. Буларнинг ҳаммаси етилиб турибди. Сентябрь ойининг дастлабки кунларидаёқ айрим карталардаги ғўзалар чаман-чаман бўлиб очилиб кетади.

Лекин эришилган ютуқлар билан агроном кифояланмаяпти. Ғўзаларга шарбат сувини оқизиб, кўсаклар сонини кўпайтиришга, уларни тезроқ тўлдиришга коллективнинг эътиборини жалб қилмоқда.

Суратда: колхоз бош агрономи А. Азнауров.

С. Безносов фотоси.

ДУНЁ ХАБАРЛАРИ
МАМЛАКАТЛАР ОДАМЛАР ВОҚЕАЛАР

ТИНЧЛИКСЕВАР СИЁСАТ САМАРАЛАРИ

БУГУН — ҲИНДИСТОН МУСТАҚИЛЛИГИ КУНИ

Ҳар йили 15 августда мингларча ҳиндлар эрта тонг билан Деҳлидаги Қизил форт томон йўл оладилар. Ҳиндистоннинг катта байрами — Мустақиллик куни шу тариқа бошланади. Бугун мамлакатда Мустақиллик кунининг 26 йиллиги нишонланмоқда.

Мустақиллик йиллари Ҳиндистон ва унинг эрксевар халқи учун катта синов даври, меҳнат ва бунёдкорлик ишлари билан ўтган машаққатли кураш даври бўлди. Маълумки, мамлакат тараққиёти учун сиёсий мустақилликнинг ўзи кифоя қилмайди, иқтисодий озодликка ҳам эришмоқ зарур. Ҳиндистоннинг биринчи бош министри Жавоҳарлал Неру мамлакат сиёсий мустақилликни қўлга киритган дастлабки кунларда бундай деган эди: «Мамлакат харитада мустақил, деб кўрсатилиши мумкин, амалда эса иқтисодий томондан бирор мамлакатга қарам бўлиши мумкин. Иқтисодий қарамлик сизни бўғиб ташлайди. Сизни ўзингиз истамаган ишни қилишга мажбур этади. Ҳиндистон ҳақиқий мустақил бўлиши ва олдинга силжиши учун у иқтисодий озод ҳам бўлиши керак».

Агар Ҳиндистоннинг бугунги ҳаётига назар ташласак, Нерунинг ташқи сиёсат ва миллий экономикани мустаҳкамлаш учун берган кўрсатмалари изчиллик билан амалга оширилаётганлигини кўрамиз. Ҳиндистоннинг тинчликсевар ташқи сиёсати унга жаҳонда катта обрў келтирди. Жаҳон тараққийпарвар жамоатчилиги империализм, мустамлакачилик ва янги мустамлакачиликка қарши курашнинг олдинги сафида бораётган ҳинд ҳукуматининг ташқи сиёсий йўлини қизғин маъқулламоқда.

Ҳиндистон — халқаро майдонда бетараф сиёсат юргизиш тарафдори, бироқ бу — ташқи дунёда юз бераётган ҳар қандай воқеаларга нисбатан бетараф позицияда туриш, деган маънони англатмайди. Империализм ва унинг турли шаклларига қарши кураш, ҳарбий блокларга қўшилмаслик, жаҳонда тинчлик ўрнатиш, социалистик мамлакатлар, энг аввало, Совет Иттифоқи билан ҳар томонлама ҳамкорликни ривожлантириш ҳамда миллий-озодлик курашларини қўллаб-қувватлаш — ҳинд ҳукумати изчиллик билан амалга ошириб келаётган сиёсатнинг асосий йўналишларидир. У Родезия ва Жанубий Африка ирқчи режимларининг геноцид сиёсатини қаттиқ қоралаб, Ангола ва Мозамбик ватанпарварларининг Португалия мустамлакачиларига қарши курашини қўллаб-қувватламоқда. Бошқа тинчликсевар давлатлар қаторида Ҳиндистон ҳукумати ҳам охирги мустамлака режимларини тугатиш учун ҳаракат қилаётир. Бангладеш Халқ Республикасининг ташкил топишида Ҳиндистоннинг роли катта бўлди. У Яқин Шарқ масаласини тинч йўл билан ҳал этиш сиёсатини ёқламоқда. Вьетнамда уруш ҳаракатларининг тўхташини ҳинд халқи катта қувонч билан кутиб олди. Совет Иттифоқининг Осиёда коллектив хавфсизлик системаси барпо қилиш тўғрисидаги таклифи Деҳлида зўр қизиқиш уйғотди.

Айни вақтда Ҳиндистон ҳукумати ички сиёсатда миллий экономикани мустаҳкамлаш, мамлакат куч-қудратини ошириш, халқнинг турмуш даражасини яхшилашга қаратилган барқарор йўлни ўтказиб келмоқда. Миллий саноат, айниқса, оғир саноат вужудга келтирилганлиги, давлат сектори кенгайтирилганлиги ҳукуматнинг экономикани ривожлантириш соҳасида эришган катта муваффақиятларидан бири бўлди. Инглиз мустамлакачилари салкам 200 йил мобайнида ҳинд ерости бойликларини қазиб олиб, ўз чўнтакларини қаппайтириш пайида бўлиб келган эдилар. Ҳиндистон ҳукумати хусусий компанияларга қаттиқ зарба берди, темир, кўмир, нефть ва бошқа бойликларни қазиб чиқариш давлат ихтиёрига ўтди.

Мустақиллик йилларида ҳинд мамлакатида юз берган ўзгаришлар тўғрисида гап кетар экан, унинг Совет Иттифоқи билан қилаётган ҳамкорлигига алоҳида тўхтаб ўтишга тўғри келади. Совет—ҳинд ҳамкорлиги ҳар икки буюк мамлакат халқларининг манфаатларига тўла мос бўлиб тушмоқда. Бу ҳамкорлик 1955 йилдан, яъни Ҳиндистонда Бхилаи металлургия комбинати қурилишига ёрдам бериш тўғрисида Совет Иттифоқи ва Ҳиндистон ҳукуматлари ўртасида битим имзолангандан сўнг бошланган. Шундан бери совет мутахассислари иштирокида Ҳиндистонда қирққа яқин саноат объекти қурилиб, ишга туширилди.

1971 йили ҳинд ва совет халқларини бир-бирлари билан янада яқинлаштирувчи катта тарихий воқеа содир бўлди. Ўша йилнинг 9 августида СССР ва Ҳиндистон республикаси ўртасида тинчлик, дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида шартнома имзоланди.

20 йиллик муддатга мўлжалланган ва 12 моддадан иборат бўлган бу тарихий ҳужжатда аҳдлашувчи олий томонлар ҳар икката мамлакат ва уларнинг халқлари ўртасида тинчлик ва дўстликни давом эттиришга, бир-бирларининг мустақиллиги ва суверенитетини ҳурмат қилишга, Осиёда ва бутун дунёда тинчликни мустаҳкамлаш ва батамом қуролсизланишга эришиш учун бутун куч ва ғайрат сарфлашни давом эттиришга келишиб олдилар. Бундан ташқари томонлар ўз ўрталарида савдо, транспорт, алоқа ва бошқа қатор муҳим соҳалардаги ҳамкорликни давом эттиришга аҳд қилдилар. Янги шартнома совет-ҳинд муносабатларини юқори босқичга кўтарибгина қолмасдан, балки, жанубий Осиёда вазиятнинг ўзгаришига ҳам катта ижобий таъсир кўрсатмоқда.

Совет—ҳинд яхши қўшничилик муносабатларининг ривожланишида Ўзбекистон меҳнаткашларининг ҳам катта ҳиссаси бор. Республикамиз қўшни Ҳиндистонга машинасозлик, тўқимачилик ускуналари, кўтарма кранлар, компрессорлар, дизеллар, суғориш иншооти насослари ва бошқа саноат буюртмаларини мунтазам етказиб бериб турибди.

Совет кишилари бугунги катта байрам — Ҳиндистон мустақиллиги кунида дўст ҳинд халқига қизғин салом йўллайдилар ҳамда янги ҳаёт қуриш йўлида муваффақиятлар тилайдилар.

Б. АСОМОВ.

ҲАММА ВАКОЛАТЛАР БЕРИЛДИ

САНТЬЯГО, 13 август. (ТАСС). Чили ҳукумати юк машиналари эгаларининг ғайри қонуний забастовкасига қатнашаётган кишиларга тегишли транспорт воситаларини реквизиция қилиш учун мамлакатдаги 25 вилоятнинг ҳаммасида ҳарбий вакиллар тайинлади. Сантьягодаги автобусларнинг эгаларидан ташқари ана шу забастовканинг қолган қатнашчилари ҳукуматнинг 48 соатлик муддатда иш бошлаш тўғрисидаги фармойишига бўйсунмадилар.

Юк машиналарининг эгалари кеча кечқурун, ўзларига берилган муддат тугаганидан кейин юк транспорти ишини барбод этишни давом эттираберишï — шу тариқа аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари ва энг зарур буюмлар билан таъминлаш соҳасида катта қийинчилик вужудга келтира бериш ниятида эканликларини айтдилар.

Министрлар кабинетининг шошилинч мажлисида ҳарбий вакиллар тайинлаш тўғрисидаги қарор қабул қилинганидан кейин ҳукумат вакили қуйидагиларни айтди: юк машиналари эгаларининг реакцион ҳаракатлари демократияга душманликнинг ўзи бўлиб нуқул сиёсий характерга эга бўлган ҳаракатдир. Кейинги вақтларда мамлакатда ғаламислик билан қилинган 253 та террористик ҳаракатнинг натижасида беш киши ҳалок бўлди. Бундан ташқари транспорт воситалари эгаларининг забастовкаси мамлакат экономикасига катта зиён етказмоқда. Шу сабабли реакцион кучларнинг қўпорувчилик ҳаракатлари пайини қирқиш зарур бўлиб қолди, деди ҳукумат вакили.

Ҳукуматнинг маълум қилишича, вилоятларга тайинланган ҳарбий вакилларга ички хавфсизликни таъминлаш тўғрисидаги қонунга мувофиқ иш кўриш ҳуқуқи берилди.

Ажойиб совет ёзувчиси Максим Горькийнинг ижоди Чехословакияда яхши таниш. Унинг асарлари республиканинг кўпгина театрларида муваффақият билан қўйилмоқда. Яқинда Праганинг миллий театри Горькийнинг пьесасини саҳналаштирди. Суратда: спектаклдан кўриниш.

ФКП ВА ЯКП ДЕЛЕГАЦИЯЛАРИНИНГ ҚЎШМА АХБОРОТИ

ПАРИЖ, 13 август. (ТАСС). «Юманите» газетаси Франция компартияси билан Япония компартияси делегациялари ўртасида бўлиб ўтган учрашув тўғрисидаги қўшма ахборотни босиб чиқарди. ЯКП Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, секретариат раиси Тэцудзо Фува бошчилигидаги ЯКП делегацияси ФКПнинг таклифига биноан 3 августдан 10 августга қадар Францияда бўлди.

Япон коммунистлари ФКП Марказий Комитети сиёсий бюросининг аъзоси, Марказий Комитет секретари Ролан Леруа бошчилигидаги ФКП делегацияси билан муфассал ва фойдали музокаралар олиб бордилар. ФКП бош секретари Жорж Марше ҳам ЯКП делегацияси билан учрашди. Қўшма ахборотда айтилганидек, ҳар иккала делегация ўз мамлакатларидаги иқтисодий социал ва сиёсий вазият ҳақида, халқлар олиб бораётган кураш, иккала партия фаолияти тўғрисида бир-бирига кенг ахборот берди.

Учрашув давомида ҳар иккала делегация Париж битимига қатъий амал қилиш учун курашаётган Вьетнам халқи билан ўзларининг бирдам эканликларини яна изҳор қилди. Улар АҚШ ҳукумати ва Сайгон режими ана шу битимга риоя қилишига эришмоқ учун ўз мамлакатларининг халқларини даъват қилиш ниятида эканликларини, шунингдек Вьетнам халқига бундан буён ҳам ёрдам беришга аҳд қилганликларини билдирдилар.

ЙИРИК АЭРОПОРТ

ЛОНДОН, 13 август. (ТАСС). Лондондаги Хитроу аэропорти жаҳондаги бешинчи аэропорт бўлди. Бу аэропорт орқали ҳар йили 20 миллиондан ортиқ пассажир ўтади.

Чикагодаги аэропорт ҳар йили 33 миллион пассажирга, Лос—Анжелесдаги — 23 миллион, Нью—Йоркдаги Жон Ф. Кеннеди номли аэропорт — 21 миллион, Атлантико аэропорти 21 миллион пассажирга хизмат қилади.

АСАЛАРИЧИЛИК НИМА УЧУН НОРЕНТАБЕЛЬ?

Асаларичилик — етти хазинанинг бири. Асал, мум, болари заҳари ва елими ғоятда қимматбаҳо ва ноёб хомашёдир. Асал азалдан нодир ширинлик ҳисобланиб келган. У дастурхон безаги: меҳмоннинг олдига асал қўймоқ зарур. Болалар асал ейиши шарт, беморларга асал даво ва дармон.

Ўзбекистоннинг табиий шароити асаларичиликни ривожлантириш учун жуда қулай. Эрта баҳордан дарахтлар гуллайди. Тоғ ёнбағирларидаги ўсимликлар, ундан кейин эса пахтазорларда бол арилар учун асал йиғиш манбаи вужудга келади. Бундан ташқари асаларилар пахта ҳосилдорлигини оширишда ҳам муҳим аҳамиятга эга. Олимларнинг аниқлашича, асаларилардан чанглатилган ғўзаларда ҳосилдорлик 15—45 процентгача ошади. Шундай экан, областимизда асаларичиликка эътибор ва унинг шу кундаги аҳволи қандай?

Аввало шуни таъкидлаш керакки, область бўйича етиштирилаётган асал миқдори аҳоли жон бошига тақсимлаганда 128 граммнигина ташкил қилади. Ҳолбуки, СССР Медицина фанлари академияси тавсия қилган нормага кўра, ҳар бир киши йилига камида 1,8 килограмм асал истеъмол қилиши лозим.

Областдаги хўжаликларнинг атиги 36,6 проценти асаларичилик билан шуғулланади. Лекин бу колхоз, совхозларда ҳам ҳар бир асалари қутисидан атиги 8—10 килограмм атрофида асал олинади. Ҳолбуки, областдаги баъзи шахсий асалари ишқивозлари ҳар бир асалари қутисидан 50—60 килограммдан асал олишмоқда. Орджоникидзе районидаги «Правда», Бекобод районидаги Ленин номли Бўстонлиқ районидаги Фрунзе номли, Жданов номли, Калинин районидаги Навоий номли колхозларда асаларичилик бирмунча яхши йўлга қўйилган. Улар ҳар йили эл дастурхонига пландагидан анча кўп бол инъом этаяптилар. Бу хўжаликларнинг Т. Тошпўлатов, В. Бородин, И. Гаджен, О. Аширқулов, М. Серикбоев, Х. Эшмуҳаммедов каби тажрибали асаларичилари яхши кўрсаткичларга эришмоқдалар.

Пахтакор хўжаликларда ҳам асаларичиликни ривожлантириш учун катта имкониятлар мавжуд. Янгийўл районидаги «Ленинизм» ва «Коммунизм», Пискент районидаги «Гулистон» колхозларининг тажрибаси бундан далолат бериб турибди. Аммо, областнинг кўпчилик хўжаликларида асаларичилик фойда ўрнига зарар келтирмоқда. Шу сабабли бу хўжалик раҳбарлари ўртасида «асаларичиликнинг бизга нима кераги бор?» деган нотўғри кайфиятлар ҳам йўқ эмас.

Областдаги Бўка, Бўстонлиқ, Ўрта Чирчиқ районларида ҳар қути асаларидан олинаётган асал миқдори айниқса паст. У 6,8—9,8 килограммни ташкил қилади. Бўстонлиқ райони асалари қутилари энг кўп бўлган район ҳисобланади. Бу районда 5,5 мингга яқин асалари оиласи боқилади. Лекин район бўйича ўтган йили ҳар қути асаларидан 9,8 килограммдангина асал олинди.

Асаларичиликни ҳамма хўжаликларда ҳам сердаромад соҳага айлантириш мумкин. Бунинг учун энг аввало бу соҳадаги ишларни пухта йўлга қўйиш, илғор асаларичилар тажрибасини оммалаштириш лозим. Асаларичиларни моддий ва маънавий рағбатлантириш, айниқса зарур. Асаларичи меҳнати жуда мураккаб ва нозикдир. Лекин, уларнинг меҳнати яхши рағбатлантирилмайди. Асаларичиликни ривожлантириш ва уни сердаромад тармоққа айлантириш учун уни ихтисослаштириш ва марказлаштириш зарур. Асаларичилик малакали мутахассислар қўлига берилгандагина кўзланган мақсадга эришиш мумкин.

Асаларичиликдаги ҳисобот ишларини ҳам пухта йўлга қўйиш лозим. Айрим хўжаликларда олинган мум ва янги ташкил этилган асалари оиласи тўлиқ кўрсатилмайди. Янги оиладан келгуси йили асал олиш мумкин.

Асаларилар қанотли дўстларимиз. Улар экин ҳосилдорлигини ошириш билан бирга, халқимизнинг саломатлиги учун қимматбаҳо маҳсулот — асал беради, унга эътиборни кучайтирайлик, халқимизга мўл-кўл асал етказиб берайлик.

О. ТЎРАЕВ,
Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги асаларичилик бошқармасининг катта зоотехниги.

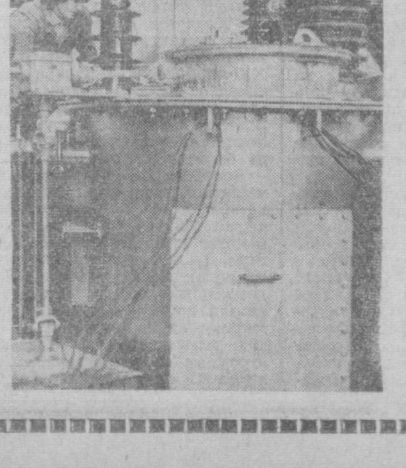

Польша саноатида трансформаторлар ва бошқа электр жиҳозлари ишлаб чиқариш муҳим ўринлардан бирида туради. Совет Иттифоқи ана шу маҳсулотларни сотиб олишда йирик буюртмачилардан бири ҳисобланади. Суратда: Лодзидаги ЭЛТА комбинатида трансформаторларни йиғиш пайти.

ЧТК—ЦАФ—ТАСС фотолари.

СЎЛИМ БОҒЛАР САХОВАТИ

Саратон қуёши тиккага келган. Иссиқ шамол эсади. Мовий денгиздек поёни кўринмайдиган сўлим боғда меҳнат авжида. Ҳосил мўллигидан дарахтларнинг шохлари ерга тегиб кўзни қамаштиради. Янгийўлдаги Усмон Юсупов номли комбинатнинг Исмоил Байрамов бошчилик қилаётган 2-бўлимида бу йил ҳар қачонгидан мўл ҳосил етиштирилди. Бўлим ишчилари шу кунларда саҳий ёз неъматини йиғиштириб олиб, уни шаҳарликларга инъом этишмоқда. 1100 гектар ерга ястанган олмазорнинг 600 гектарида мўл ҳосил етиштирилди. Шу кунгача 1700 тонна мева топширилди. Шаҳарликларни мўл-кўл ёз ноз-неъматлари билан таъминлаш йўлида фидокорона меҳнат қилаётган комбинат боғбонлари, жумладан 2—бўлим ишчилари янги-янги боғлар барпо этишмоқда, узумзорларни кенгайтиришмоқда. Меҳрали Усмонов, Эрмахон Нодиров, Ҳолиқ Давришев бошлиқ бригадалар аъзолари ўзаро мусобақани қизитиб, белгиланган марраларига тезроқ етиш учун ҳаракат қилмоқдалар.

Бу йил бўлимдаги узумзорлар 1400 гектарга етказилди. Шаҳарликларга 2300 тонна олма, 600 тонна узум, 3100 тонна сабзавот маҳсулотлари етказиб беришга қарор қилган бўлим ишчилари яқин кунларда сўзларининг устидан чиқиш учун фидокорона меҳнат қилмоқдалар.

Жаннат Азизова, Гули Солиева, Жаннат Сарварова, Мақсуда Исоқова, Робия Кенжаева сингари дугоналар олма теришда ўрнак бўлишмоқда.

Терилган ҳосилни пешмапеш шаҳарликларга ташишда, Янгийўл ва Олмазор вино ва консерва заводларига элтишда Нуриддин Олтунов, Садар Абдуллаев, Ализор Таштанов, Темур Баҳриев сингари шофёрлар жонбозлик кўрсатишмоқда. Буларнинг ҳар бири ҳар куни 180—220 тоннадан мева ташишмоқда.

—Бўлимимиз комбинатда мана беш йилдирки, пешқадамлик қилиб келяпти,— дейди Исмоил Байрамов,— кўчма Қизил байроқни қўлдан бериш ниятида эмасмиз. Планни 5 сентябрда бажариб, қўшимча 400 тонна олма, 100 тонна узум, 400 тонна сабзавот маҳсулотлари сотиш ниятидамиз.

Комбинат яқинда республика озиқ-овқат саноати министрлиги ва озиқ-овқат саноати ходимлари касаба союзи республика комитетининг кўчма Қизил байроғи билан тақдирланди. Бундай муваффақиятни қўлга киритишда 2—бўлим боғбонларининг ҳам катта ҳиссаси бор.

Ш. УМУРЗОҚОВ.

Суратларда (юқоридан пастга) М. Исоқова ва Р. Кенжаева олма теримида. 2-бўлимнинг илғор ишчилари Р. Сансибоева, К. Турмашоева, Г. Кушанбоева, Г. Тасқораева. Олма ҳосилини машинага ортиш пайти. Илғор шофёрлардан Темур Тошалиев.

А. Абалян фотолари.

БЕРУНИЙ ЮБИЛЕЙИГА ТАРАДДУД

Ўрта Осиёнинг буюк мутафаккир олими ва энциклопедисти Абу Райҳон Беруний туғилган куннинг минг йиллиги шу йил сентябрь ойида кенг нишонланади. Жаҳон миқёсида ўтказиладиган бу улуғ сана фан ва маданият, илмий тафаккурнинг катта байрамига айланади.

— Юбилейга тайёргарлик ишлари бурноғи йилданоқ бошланган эди,— деди мухбиримиз билан суҳбатда юбилейни ўтказиш ташкилий комитети ишчи группасининг аъзоси, юридик фанлари кандидати М. Файзиев.— КПСС Марказий Комитети Ўрта осиёлик олим-энциклопедист Беруний туғилган куннинг минг йиллигини нишонлаш тадбирлари ҳақида қарор қабул қилди, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Советининг шу масалага доир қарори чиқди.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясида ҳам юбилейга тайёргарлик ишлари бошлаб юборилди. Санани ўтказиш планлари ва тадбирлари ишлаб чиқилди. Бутуниттифоқ миқёсида илмий конференцияни ўтказиш программаси тайёрланди. Ушбу программага мувофиқ, жойларда илмий йиғилишлар ўтказилади. Программа ўзбек, рус ва инглиз тилларида босилиб чиқди.

Конференция қатнашчилари учун муносиб совғалар ҳозирланди. Ёдгорлик медаллари ва кўкракка тақиб юрадиган нишонлар тайёрланди.

Улуғ олимнинг бир неча портретлари маҳорат билан ишланди. Ипакдан тикилган портретлар айниқса жозибали чиққан. Улар юбилей муносабати билан ташкил этиладиган кўргазмада намойиш қилинади. Сўнг Ойбек номидаги Ўзбекистон халқлари тарихи ва Алишер Навоий номли адабиёт музейларига тақдим этилади.

Юбилей тантаналари бир неча кун давом этади. Шодиёнада мамлакатимиздаги турли илмий марказлардан фан аҳллари қатнашади. 40 га яқин чет эллик олим илмий конференцияда иштирок этади.

Юбилейга таклиф этилган меҳмонлар Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг гуманитар ва табиий фанлар илмий-текшириш институтларида турли учрашувларда ҳозир бўладилар. Улар Янгийўл районидаги Ҳамроқул Турсунқулов номли колхозда бўлиб, хўжалик ишлари билан танишадилар. Кўҳна Самарқанд, Бухоро, Беруний шаҳарларига қилинадиган саёҳатлар ҳам меҳмонларда яхши таассурот қолдиришига ишончимиз комил.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси «Фан» нашриёти юбилейга муносиб совғалар ҳозирлаяпти. Буюк олимнинг учта китоби босмадан чиқди. Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг вице президенти И. Мўминовнинг олимнинг ҳаёти ва ижодига бағишланган рисоласи ҳам китобхонлар қўлига бориб тегади.

Юбилей олдидан яна қатор яхши тадбирлар белгиланди. Булар ҳам энциклопедист олим тўйининг муваффақиятли ўтишини таъминлашда муҳим ўрин тутади.

А. АЛИЕВ.

АҲОЛИ ЭҲТИЁЖЛАРИ УЧУН

Область маҳаллий саноат бошқармасининг корхоналарида аҳоли эҳтиёжлари учун кўплаб кенг истеъмол товарлари ишлаб чиқарилмоқда. Айни вақтда тайёрланаётган маҳсулот турларини кўпайтиришга, уларнинг харидорбоп хилларини ишлаб чиқаришни ўзлаштиришга ҳам катта эътибор берилмоқда. Шу туфайли ҳам йил бошидан бери бошқармага қарашли корхоналардан 15 хилдан ортиқ янги рўзғор буюмлари, кийим-кечаклар ишлаб чиқариш йўлга қўйилди.

Оққўрғондаги тўқимачилик-галантерея фабрикаси трикотаж кийим-кечаклари хилларини тобора кўпайтирмоқда. Бу йил аёллар ва эркаклар учун бир қанча янги модадаги трикотаж кўйлакларини тикиш йўлга қўйилди. Товоқсойдаги рўзғор химияси фабрикасининг ишчи-хизматчилари ҳам маҳсулот турларини муттасил кўпайтиришмоқда. Яқинда бу ерда гулли гиламлар, чиқарила бошланди. Жуда чиройли ва кўркам гул босилган бу гиламлар харидорбоп, ҳозир бундай маҳсулотнинг ҳар хил размердаги тўрт хили тайёрланмоқда.

Бундан ташқари бошқарманинг қатор бошқа корхоналарида сопол товоқ, газ сувлар солиш учун сифонлар, эркаклар ва аёллар учун иш кийимлари, мактаб ёшидаги болалар учун мавсумий кўйлаклар ҳам тайёрлана бошланди. Маҳаллий саноатчилар йил охиригача яна бир қанча хил кенг истеъмол товарлари ишлаб чиқаришни ўзлаштирадилар.

ЯНГИ ЗАВОД

Бекободда каравот заводи қурилиши тобора жадаллашяпти. «Узгипроместпром» институти коллективи тайёрлаган лойиҳа асосида қурилаётган бу корхона республикамизнинг эҳтиёжлари учун ҳар йили ўнлаб минг дона турли хил каравотлар ишлаб чиқаради. Мактабгача ёшдаги болалар муассасалари учун никелланган каравот, катталар учун бир кишилик каравот ишлаб чиқариш йўлга қўйилади.

Ҳозир бўлажак корхона бунёдкорлари суръатга суръат қўшиб ишлашяпти. Улар бу кенг истеъмол маҳсулоти турини ишлаб чиқарувчи заводни белгиланган муддатда фойдаланишга топшириш учун ўзаро социалистик мусобақани авж олдириб юборишган. Корхонанинг қатор корпуслари қад кўтармоқда. Асосий корпусдан ташқари компрессорхона, қозонхона ҳамда электр подстанцияси ҳам қурилади.

Каравот заводи қурилишига мамлакатимизнинг жуда кўп шаҳарларидан турли-туман замонавий асбоб-ускуналар келтирилади. Киев, Москва, Ленинград, Тошкент, Самарқанд, ва бошқа шаҳарлардан машина механизмлари келтирилади. Заводда иш жараёнлари максимал механизациялашган бўлади. Қўл кучи жуда кам ишлатилади. Бу эса меҳнат унумдорлиги ва маҳсулот сифатининг ошишига, таннархининг камайишига олиб келади. Зарур бўлиб қолса, корхонанинг қувватини икки баравар ошириш ҳам назарда тутиляпти.

ПАХТАКОРЛАРГА МАДАНИЙ ХИЗМАТ

Пискент район маданият уйи ходимлари тўққизинчи беш йилликнинг ҳал қилувчи йилида «оқ олтин»дан зўр ҳосил етиштириш учун фидокорона меҳнат қилаётган пахтакорларга маданий хизмат кўрсатишни ҳар томонлама яхшилашга ҳаракат қилмоқдалар. Жумладан, маданият уйи ҳузурида иккита агитбригада ташкил этилди. Бу бригадаларда иш жойида деҳқонларга медицина хизмати ва тиббий ёрдам кўрсатиш учун врач, ҳамшира ҳам бор. Зарур дори-дармонлар аптекаси мавжуд, агитбригада составида лекторлар ҳам бўлиб, улар қишлоқ хўжалик меҳнаткашларига уларни қизиқтирган турли темаларда лекциялар ўқишмоқда.

Ташкил этилган битта кўчма кутубхона ҳам бевосита иш даларда колхозчиларга хизмат қилмоқда. Маданият уйидаги 8 та бадиий ҳаваскорлик тўгараги аъзолари пахтакорларнинг дам олиш вақти самарали ўтишига ҳисса қўшмоқдалар.

Агитбригадалар аъзолари ҳозир район колхоз ва совхозларида тез-тез бўлиб туришипти. Яқинда улар Тельман номли колхоз, 1-«Пискент» совхози ва бошқа хўжаликларнинг дала шийпонларида меҳнаткашларга концертлар қўйиб беришди, мамлакатимизнинг ички ва халқаро аҳвол ҳақида лекциялар ўқишди.

Район санитария маорифи бўлими ходимлари ҳам яхши ташаббус бошладилар. Улар кўчма амбулатория ташкил этишган. Бу амбулаторияда болалар ва катталар врачи, хирург, медицина ҳамшираси бўлиб, улар пахта далаларининг ўзида ишлаётган колхозчилар ва совхоз ишчиларининг саломатликларини текширмоқдалар. Уларга турли хил консультациялар, беришяпти, лекциялар ўқишмоқда.

„ДЎСТЛИК“ САФАРДА

Республика колхоз ва совхозлар тарихини яратиш жамоатчилик институти йўлланмаси билан «Дўстлик» поезди сафарга йўл олди. Бу кўнгилли саёҳат Иттифоқимизнинг Боку, Ереван, Тбилиси, Батуми, Сухуми, Гагра, Волгоград ва бошқа шаҳарлари бўйлаб 18 кун давом этади.

Саёҳатчилар — колхоз ва совхозларнинг ветеранлари, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши илғорлари, жамоатчилик институтининг активлари, институт филиалларига кўмаклашувчи группа раисларидан иборат бўлиб, уларнинг сони 300-дан ортиқдир. Булар орасида Тошкент области қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари вакилларидан 30 киши бор.

Ўзбекистон ССР ва республика Компартиясининг 50 йиллигига бағишланган бу саёҳат кунларида «Дўстлик» поездидаги саёҳатчилар иттифоқчи республикаларининг меҳнаткашлари, ишлаб чиқариш илғорлари билан учрашадилар. Суҳбатлар ўтказадилар. Кечалар ташкил этадилар. Шунингдек, улар маршрутда кўзда тутилган шаҳарларнинг диққатга сазовор жойлари билан танишадилар.

«ДЎСТЛИК» САФАРИГА ОҚ ЙЎЛ!

ҲАР ТЎҒРИДА

ТИШ ОҒРИҒИНИНГ КАРОМАТИ

Турк деҳқони Юсуф Офкан 15 ёшида кўр ва кар бўлиб қолади. Уттиз ёшида эса тиши оғрий бошлайди. Шунда у врачга боришга мажбур бўлди. Врач омбурини олиб, чап жағ тишини шундай тортадики, деҳқон «ух» деб ўзига келса худди эртаклардагидек бахт кутиб турибди уни: кўзи ёруғ жаҳонни кўраяпти, қулоғи эшитаяпти.

ҚАЛДИРҒОЧ ЭШИГИНГНИ ОЧ

АҚШнинг Григевилл шаҳрида ўн икки метрлик ғаройиб минора бор. Бу «сарой»да уч минг қалдирғоч яшайди. Қушларни эса Григевилл шаҳрининг аҳолиси атайлаб олиб келишган. Мақсад жонга теккан чивинлардан қутилиш. Бир қалдирғоч кунда мингтагача чивинни гумдон қилар экан.

«ТАБИАТГА ҚАЙТАМИЗ!»

Ғарбнинг архитекторлари «Табиатга қайтамиз!» деган шиор остида ишламоқдалар. Ҳар ким ўз бошига келган лойиҳани чизмоқда. Швейцариялик архитектор Даниял Гразалу қурган бино янаям қизиқ бўлди. У ўзига бетондан ғор қурди. Ичида марказлашган иситиш шаҳобчаси, электр энергияси, водопровод ва канализацияси ҳам бор. Лекин Даниел қачонгача бу антиқа бинода яшай оларкин, ҳали жумбоқ.

ЖАЖЖИ МОТОЦИКЛ

Англиядаги «Пронто» фирмаси яна янги хил минимотоцикл ишлаб чиқара бошлади. Жажжи мотоциклнинг оғирлиги 29 килограммм, холос. Ҳар 100 километрга фақат 2 литргина бензин сарфлаган ҳолда соатига 50 километрни бемалол боса олади. Аҳоли манзилга етиб боришда машинадан кўра шу хил мотоцикл, мопедларни қулай кўрмоқда.

СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ

АССАЛОМ, УНИВЕРСИАДА!

БУГУН МОСКВАДА ЖАҲОН СТУДЕНТЛАРИ ЎЙИНЛАРИ БАЙРОҒИ КЎТАРИЛАДИ

1971 йил 5 декабрда университет спорти халқаро ижроия комитети мажлисида меҳнаткашлар депутатлари Москва шаҳар Совети ва «Буревестник» студентлар спорт жамияти Марказий Советининг навбатдаги ёзги халқаро студентлар ўйинларини 1973 йил 15 августдан 25 августгача Москвада ўтказиш ҳақидаги таклифи қабул қилинди. Мана, ниҳоят, сабрсизлик билан кутилган кун ҳам келди. Бугун Москвадаги В. И. Ленин номли марказий стадион узра спортнинг ўн тури бўйича қизиқарли мусобақалар бошланишидан далолат берувчи Универсиада байроғи ҳилпирай бошлайди.

Совет студентлари жаҳон Универсиадаларида 1959 йилдан бери иштирок этиб келадилар. Уларнинг Италиянинг Турин шаҳрида ўтказилган Универсиададаги дастлабки чиқишлари муваффақиятли бўлганди. Спортнинг етти тури бўйича ўтказилган мазкур мусобақаларда СССР студентлари жами 22 та медаль олишга муваффақ бўлишганди. Шундан ярмини олтин медаллар ташкил қиларди. Универсиадада ажойиб енгил атлетикачимиз Василий Кузнецов ҳақиқий қаҳрамон сифатида тилга олинди. У енгил атлетика беш-курашида жаҳон рекордини ўрнатди. Спортчиларимиз шунингдек София, Сан-Пауло, Будапешт ва яна Туринда ўтказилган Универсиадаларда муваффақият қозондилар. Турли даврларда ўтказилган ана шундай мусобақаларда айрим спортчиларимиз, хусусан Валерий Брумель, Тамара Пресс, Игорь Тер-Ованесян, Модестас Паулаускас, Тоомас Лейус ва Умар Мавлихоновлар ўзларини кўрсатишди. Совет студентлари сўнгги олимпиада ўйинида терма команда ғалабасига салмоқли улуш қўшишди.

Бу йилги универсиадада жаҳоннинг кўпгина мамлакатларидан 3 мингдан ортиқ спортчи иштирок этади. Шунингдек газета, журнал, телеграф агентликлари, радио, телевидение ва кинохроникадан мингдан ортиқ мухбир иштирок этади. Мусобақаларни ўтказиш учун мингдан ортиқ спорт судьяси ва таржимон тайёрланди. Бу йилги мусобақалар кўлами жиҳатидан аввалгиларидан тубдан фарқ қилади. Унда жаҳоннинг 71 мамлакати спортчилари иштирок этади.

Совет студент-спорт ташкилотлари Универсиадага жиддий тайёргарлик кўрдилар. Команданинг асосини ўз сафига 650 спорт клубини бирлаштирган мамлакатдаги энг йирик спорт жамияти — «Буревестник» тарбияланувчилари ташкил қилади. Бу кўп сонли физкультурачилар армияси сафларида СССР, Европа, жаҳон чемпионлари, СССР халқлари спартакиадалари, бўлиб ўтган универсиадаларнинг чемпионлари бор. Студент спортчилар Мюнхенда ўтказилган XX олимпиада ўйинларида катта муваффақият қозондилар. СССР терма командаси составига киритилган «Буревестник» спортчиларидан 50 киши 11 олтин, 8 кумуш ва 4 бронза медали билан тақдирланди.

Шуни мамнуният билан таъкидлаш керакки, Универсиада мусобақаларида республикамизнинг қатор етакчи спортчилари спорт турлари бўйича СССР терма командаси составига киритилдилар. Улар орасида тошкентлик уч спортчи бор.

Ўзбекистон Давлат физкультура институти студенти Эльвира Саъдини олиб кўринг. У XX олимпиада ўйинлари чемпиони, гимнастика бўйича халқаро классли спорт мастери. Эльвира яқинда Англияда ўтказилган «Чемпионлар турнири»-да биринчи ўринни эгаллади.

Волейбол бўйича мамлакат чемпионатининг олий лигасида қатнашаётган Тошкентнинг «Автомобилчи» волейбол командасининг доимий капитани Вера Дуюнова ҳақида ҳам илиқ гапларни айтиш мумкин. Ёш команданинг олий лигага танилган номдор рақиблар билан тенгма-тенг беллашишида Веранинг хизмати катта. У хизмат кўрсатган спорт мастери, икки марта олимпиада ўйинлари чемпиони. Тошкент Давлат университети студенти.

Ўзбекистон Давлат физкультура институти студенти Собир Рўзиев кейинги икки-уч йил ичида спорт соҳасида олға томон катта қадам ташлади. Ёшлар ўртасида ўтказилган Бутуниттифоқ мусобақасида ғолиб чиқиб СССР терма командаси составига киритилди. ва ўтган йили қиличбозлик бўйича команда ҳисобида жаҳон чемпиони бўлди.

Универсиада қатнашчилари—спортчилар, тренерлар, массажчилар, врачлар ва делегациянинг бошқа аъзолари М. В. Ломоносов номидаги Москва Давлат университетининг студентлар уйига жойлашдилар. Спортчилар ихтиёрига машғулот учун хоналар, медицина пунктлари, почта-телеграф, халқаро телефон бериб қўйилган. Ўн кун мобайнида спортчилар ҳузурига Москва ёшларининг энг илғор вакиллари меҳмон бўлиб келадилар. Универсиада қатнашчилари учун таниқли артистлар, эстрада ва цирк усталари концерт берадилар. Бу тадбирларнинг ҳаммаси халқаро студентлар спорт ўйинларидан кўзда тутилган асосий мақсадга эришиш—дўстлик туйғуларини ривожлантириш ва мустаҳкамлаш имконини беради.

«ЧАРМ ТЎП» ТУРНИРИНИНГ ДАСТЛАБКИ НАТИЖАЛАРИ

Тошкентда 13—14 ёшли болалар ўртасида футбол бўйича «Чарм тўп» Бутуниттифоқ клуби соврини учун финал учрашувларнинг дастлабки тури бўлиб ўтди. Биринчи турда кутилмаган натижалар қайд қилинди. Тошкентнинг «Юлдузча» командаси Москванинг «Орлёнок» командасини 6:0 ҳисобида мағлубиятга учратди. Сирдарёнинг «Восход» командаси ҳам шу куни ғалабага эришди. Бу команда Витебскнинг «Дружба» коллективини 5:0 ҳисобида мағлубиятга учратди. Озарбайжоннинг «Шарқ» командаси Риганинг «Пардаугава» командасини, Жамбулнинг «Олимпия» футболчилари, Бийскнинг «Орлёнок» командасини енгишди.

Дастлабки турдан кейин «Юлдузча», «Восход», «Шарқ» ва Арманистоннинг «Ани» командалари ўз группаларида олдинда боришмоқда.

БИРИНЧИ ЛИГАДА

Мамлакат биринчилиги учун биринчи лига командалари ўртасида Кишиневнинг «Нистру» командаси ҳамон пешқадамлик қилмоқда. Бу клуб футболчилари навбатдаги турда Ярославлнинг «Шинник» командасини 2:0 ҳисобида мағлубиятга учратдилар. Сўнгги турда бўлиб ўтган учрашувлар қуйидаги натижалар билан тугади: «Черноморец» (Одесса) — «Текстильщик» (Иванова) — 2:1, «Помир» (Душанбе) — «Крылья Советов» (Куйбишев) — 2:1, «Олға» (Фрунзе) — «Звезда» (Пермь) — 0:1, «Стронтель» (Ашхабод) — «Кузбасс» (Кемерово) 1:0, «Нефтчи» (Боку) — «Шахтёр» (Қараганда) — 2:2 (7:6), «Спартак» (Ивано-Франковск) — «Металлург» (Липецк) — 1:0, «Металлист» (Харьков) — «Локомотив» (Москва) — 0:0 (3:5), «Металлург» (Запорожье) — «Спартак» (Оржоникидзе) — 1:1 (3:4), «Торпедо» (Кутаиси) — «Спартак» (Нальчик) — 2:0.

ЗОНАЛАРАРО ТУРНИРДА

Бразилиянинг Петрополес шаҳрида шахмат бўйича зоналараро турнирда яна уч турдан кейин мусобақага якун ясалади. Биринчилик охирлаган сари жаҳон чемпиони билан учрашиш ҳуқуқини берадиган 8 та кучли шахматчининг финал группасига йўл очиб берадиган дастлабки учта ўрин учун кураш ниҳоятда кескинлашди. Сўнгги турларгача пешқадамлик қилиб келган Любоевич бешинчи ўринга тушиб қолди. 15-турдан кейин 9,5 очко тўплаган ва бир учрашувни позицион устунликда кечиктирган Портиш олдинда бормоқда. Мекинг, Гортлар ҳам 9 тадан очкога эга. Геллер ҳамда Любоевич 8 тадан очко тўплаб 2 тадан ўйинни кечиктиришди. Полугаевский ҳисобида 7,5 очко ва 3 кечиктирилган ўйин бор.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

Реклама ва эълонлар

ТВ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 12.30—МОСКВА. 19.00 — ТОШКЕНТ 19.05 — Ёз лавҳалари. 19.35 — Мультфильм. 19.45 — Ахборот. 20.00 — Меҳнат қаҳрамонлари ҳақида ҳикоялар. Уста Жамил Розиқов. 20.35 — Ахборот. 20.55 — Концерт 21.25 — МОСКВА. «ВАҚТ». 21.55 — «Универсиада-73». ИККИНЧИ ПРОГРАММА. 10.55 — ТОШКЕНТ. 11.00 — «Звездочка». 11.40 — «Ёшлик» студияси кўрсатади. 12.00 — Чет эллик қиз (бадиий фильм). 18.30 — Қувноқ пионер ёзи. 19.00 — МОСКВА. 19.30 — Дўстларимиз табассуми. 20.15 — Телефильм. 21.25 —ТОШКЕНТ. «Фан» программаси. 21.55 — «Ягона оилада». 22.55 — Кино оламида. УЧИНЧИ ПРОГРАММА. 19.00 — Тошкент янгиликлари. 19.15 — Врач маслаҳати. 19.25—Еттинчи йўлдош (бадиий фильм). 20.25 — Дўстлик қўллари. 21.25 — Илмий-оммабоп фильм. 21.45 — Телеспектакль.

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 15/VIII да Олтин девор, 16/VIII да Парвоз, 17/VIII да Имон.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Иродали қиз — «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

Бахтли кема командири — «СПУТНИК» (20.00, 21.00).

Митти сузувчи — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (жуфт соатларда).

Жодугар — «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Юлдуз шуъласи — «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Гул ва тош — «КЎКЧА» (кундуз ва кечқурун).

Беҳуда шов-шув — «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

Том Жонс — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри.

Индекс 64633.
Р—02596